

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΧΡΟΝΙΑ Β'. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1928 - ΤΕΥΧΟΣ 2'

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΑΡΓΟΝΑΥΤΩΝ

(Τὸ τραγοῦδι τῶν Ἀργοναυτῶν εἶνε μιὰ ἀπ' τὶς μυστικὰς φωνὰς τοῦ «Γυρισμοῦ» — ὅπου ἄκουσα ὅταν ἔγραφα «Τὸ Ποίημα» ἢ τὸ Πάσχα τῶν Ἑλλήνων*, — Γυρισμοῦ, ποῦ στὴν περίπτωση αὐτῇ, δὲν θὰ νὰ πεῖ ἐπανάληψη, ἀλλὰ ἐπιστροφή συνειδητὴ στοὺς Κοσμικοὺς Ρυθμοὺς καὶ ἀναχώρηση ἀπ' τοὺς ἴδιους γιὰ τὴ δημιουργία ἐνὸς νέου κύκλου ἡρωϊκῆς ζωῆς — καὶ ποῦ εἶνε ἡ ἴδια ἐπιστροφή καὶ ἐξόρμησις, ποῦ ἔχει ἀρχίσει νὰ γλυκοχαράζει, μόλις τώρα πάλι, στοὺς Δελφοὺς).

*«Ποιὰν ἄπλα, ἐδέξαν τὰ κουπιά, τὰ οὐράνια ποῦ δεχόνταν ;
Χαρά μας, πῶς ἀφίναμε ξοπίσω τοὺς γυαλοὺς,
Στ' ἄγια ἀγγινά, κι' ἀπὸ μακρὰ, γλυκὰ τὰ μύρα ἐρχόνταν,
Καὶ λάλημα τρεμάμενον ἀπ' τοὺς κορδαλοὺς.*

*Τί 'ταν τὸ θάμμα π' ἀνθιζε γιὰ μᾶς τὸ εὐλογημένο ;
Πιὸ κι' ἀπὸ τ' ἄνθος εἶτανε, τῆς ἄχραντης ἀγγῆς.
Σάμπως Γοργόνας εἶδωλο στὴν πλώρα καρφωμένο,
Τὰ στήθη μᾶς ἐσκέπαζε τὸ πνέμμα τῆς σιγῆς.*

---

*. Μὲ τὸν τίτλο «Πάσχα τῶν Ἑλλήνων» δὲν ἐννοοῦσα τίποτα ἐθνικιστικὸ, ὅπως ἄστοχα νομίσανε πολλοί, ἀλλὰ τὸ Πνευματικὸ ἐκεῖνο Πάσχα τοῦ Ἡλιακοῦ καὶ τοῦ παγκόσμιου — τέλεια πλέον ὠριμοὺν στὴν ἐποχὴ μας — Λόγου, στὸ ὅποιον ἡ Ἑλλάδα δικαιοῦνταν νὰ καλέσει μιὰ ὥρα ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Γῆς.

Μπρός στη μεγάλην άπλωσιά, στην δμαλιά της άμμου,
Τ' άγιον άκόμα εφάνταζε καράβι στο σκαρί.
Οί ροδοδάφνες γύρω του, τ' άχαμομήλια χάμου,
Κι' ώσ'ά νά μ'ην έχτύπησεν άπάνω του σφυρί.

Βουβή στις φλέβες έτρεχεν άδιάκοπα ή δομή μας·
Τ'ά χείλη μας εκλείνονε σφιχτά στην προσευχή·
Ψυχή, στοιχιό μ'ες στα στοιχιά, ξεχύθη άπ' τ'ο κορμί μας,
Κι' όλόγυρα μας, έλαμπεν άπέραντη ψυχή.

Καθώς παιρνίδι, οίχνομε στο ζύμα ένα καλάμι,
Νά πλέει, και τότε κούβεται, τότε φωταίει ξανά,
Στου πέλαγον έτσι π' άνοιξεν άκέρια ή άπαλάμη,
Τ'ο θείο καρπόν άφίσαμε, με πίστη, νά κινά.

Στ' άσωτα άπάνω κόμματα, κι' άν εΐχανε γαλήνη,
Κι' άν άμειρα σκωπόντανε, εκείνος άλαφρός,
Τ'ο σπόρον, ελογιάζαμε, τ'ον άροητο όπως κλείνει,
Τ'η δόξα του δέν θ' άφινε, νά τηρέ πιεΐ ο άφρός.

Στο μέγα άπάνω τ'ο πανί, για θύμηση μονάχη
Τ'ης γ'ης ποῦ πλέον άφίναμε, γαλήνια ζωγραφιά,
Ένα τσαμπιό όλοφώτεινο, ένα μεγάλο αστάχιν
Ίστορισμένο έπέραμεν, αϊώνια συντροφιά.

Έκει, και μέρα, φανερά λογιάζαμε τ' αστέρια·
Τ'ων γυναικῶν μας, τ'η θεομή θωρούσαμε άγκαλιά,
Ποῦ σ'ίς μακρές πλεξούδες τους, τυλίγαμε τ'ά χέρια,
Μιάν ώρα π'οῦν νά φύγουμε, στην άροητη φιλιά.

Έκει μ'ας έκαie, τοῦ παιδιοῦ ποῦ άφίναμε στο σπίτι,
Ό θεϊός καημός, τοῦ πρώτου μας, κι' αὐτοῦ ποῦ στο βυζι
Γνωμένο εκύτταζε, ή φωνή σ'άν άχειε τοῦ πλωρήτη:
«Μπρός, τ'ά κονλιά Σας στους σκαρμούς, κι' άρχίστε όλοι μαζί».

Τ'ης χώρας ως μακραίναμεν άπό τ'η μάταιη λήθη,
Στους ὄμους μ'ας παρόστεκεν, ή Χάρη και ή Σιγή
Νοτιās, βοροιάς, ή ζέφυρος μ'ας γέμιζε τ'ά στήθη,
Κάθε στιγμή, εΐταν πάλαμα βουβό, και προσταγή.

Και μοναχά, σ'άν έπερτε τ'ά δειλινά τ'ο άγέρι,
Και κελαιδοῦσε τ'ων νερῶν όλόστορη ή δομή,
Τ'ο διπλοπόδι έσμίγαμε στην πλώρα, τοι και γέροι,
Κι' άμίλητοι, γεβόμαστε τοῦ κόπου τ'ο ψωμί.

Κι' άμίλητοι, περνούσαμεν άπ' τ' ὄνα σ' άλλο χέρι,
Μιά καταπιά νά πάρομεν άπ' τ'ο φλασκι κρασί.
Κ' εΐταν στα βάθη, τοῦ Έσπερον, τόσο λαμπρό τ'ο αστέρι,
Ποῦ τ'ο λογιάζαμε συχνά μπροστά μας, για νησί!

Και τ' όλοφώτεινο τσαμπιό και τ'ο μεγάλο αστάχιν,
Ίστορισμένο έβλέπαμεν, αϊθέρια ζωγραφιά,
Στο μέγα άπάνω τ'ο πανί, για θύμηση μονάχη
Τ'ης γ'ης ποῦ δέν φαινόντανε, για μόνη συντροφιά.

Κι' ά! τ'ο ψωμί, στο στόμα μας γλυκιάν όποῦχε γέφυη!
Ποιά γέφυη εΐχε στοῦ σπλάχνου μας τ'ά βάθη, τ'ο κρασί.
Έφταν' εκείνη μοναχά, τ'ο ποῦ για νά μ'ας θορέφει.
Κι' ο ΈΑπόσπερίτης φάνταζε μπροστά μας, σ'ά νησί!

✱

Άγιο τιμόνι, άπό τ'ο δοῦ κομμένο τ'ης Δωδώνης,
Ποῦ ως σεΐς τ'η μαύρην άβυσσο, πίσω Σου καίει φωτιά,
Μεγάλη πύρινη αῦλακιά, για ποῦ κατευοδώνεις,
Τ'ο άομνισμά μας σήμερα, στην άναστη νυχτιά;

Βῆκε τὸ σκόπιος, δύναμη στὰ στήθια μας ν' ἀπλώσει,
— Τὸ νιώθουμε ὅσο γίνεται τριγύρω μας βαθύ —
Κι' ὄλος μαζώχτη ὁ οὐρανὸς στὰ πέλαγα νὰ κλώσει,
Τὸ δρόμο, ποῦ ἔτσι ξένιαστα, στὰ φρένα μας ἀνθεῖ.

Χαῖρε μας, ἄγιε κίνδυνε! Δελφίνοι τὸ καρᾶβι,
Κόβει μπροστά τὰ κύματα, γαλήνια καὶ στροτά.
Μὰ ἢ γιὰ ἢ αὐγὴ ποῦ γύρω μας χλωμὴ φοπάει κι' ἀνάβει,
Σέρπει ἕνα βόγγο, ἀνήκουστα μεγάλο, στ' ἀνοιχτά.

Χαῖρε μας ἄγιε κίνδυνε, μικρούλι συννεφάκι,
Ποῦ προβοδᾶς, κατὰγναντα στήν πλώρα μας, μὲ δρομὴ,
Κι' ἀνοιγοκλεῖς κατὰμαυρο φτερό, σὰν τὸ κοράκι
Ποῦ ἀπὸ μαζρὰ τὸ ξέταφο μυρίστηκε κορμί!

Τὰ λίγα ποῦ ξεσύραμε ξεπίσωθὲ μας φύκια,
Λε φτάνουν νὰ ξανοίξουνε τὴν ἄγια Σου εὐωδιά.
Μὰ στήν πνοὴ τῆς τρικυμῆς, κρομφὴ γαλήνη ἀντροίγια,
Μᾶς ἀρματιώνει ἀπάντεχα τὰ μέλη, ὡς στήν καρδιά.

Θεῖκὸ πετράδι, σμάραγδο, κρουστάλλι ἀπὸ τὸ βάθος,
Ὅλο ξυπνάει τὸ πνέμμα μας, σφοδρὸς ὁ ἀνασασμός·
Ἄχόριαγα ἀνασαίνουνε τὰ στήθια μας τὸ πάθος,
Κι' ὁ ἀγῶνας μὲς στὰ βάρη τους, θεωρεῖει λυτρωμός.

Κανένας, μὲ τρεμάμενη τὴ γνώμη, δὲν γροῖζει
Πρὸς τὰ παλάτια τοῦ Αἴθλου, ζητῶντας βολικὴ
Πνοή, στὸ μαῦρο μας πανὶ μεγάλη νὰ σφουρῖζει,
Καὶ τοὺς ἐνάντιους ἄνεμους κλεισμένους μὲς στ' ἀσπί.

Μηδὲ π' ἀκούει τ' ἀλόγιαστο τραγοῦδι, στὸ κατάστι
Δεμένος, κ' οἱ συντρόφοι του σκυμμένοι στὰ κουπιὰ,
Σὰν τοὺς ἐβούλωσε τ' αὐτιά, λάμνουν γοργά, γιὰ ν' ἄρτει
Ἢ ὦρα, ἀπὸ τὸν κίνδυνο ποῦ θὰ μαζρύνουν πιά.

Μοῖρα θεϊκὴ, κι' ἀπάνω μας ἀκράτητη ξαμώνει
Ξέστηθη λάμπει ἀγνάντια μας, πανώρια ἢ τρικυμιά·
Σειρήνων γέλια ἀκούγονται καὶ οἱ Τροίωνες δαιμόνοι
Σαλπίζουνε τριγύρω μας, μὰ πλέρια ἐπιθυμιά.

Βίρα, καὶ μάϊνα τὰ πανιά! Τὰ δασωμένα χέρια,
Ἄν σὰ σὲ λόγγο ἀλύγιστο παλέβουν τὰ στοιχιά,
Ἄν σὺς αἰφνίδιες ἀστραπιές, φωτᾶνε τὰ μαχαίρια,
Καὶ τὰ σκοινιά ποῦ κόβουμε, σφουρᾶν σὰν τὴν ὀχιά,

Μέσα στὰ σπλάγχνα μας, βογγᾶ θεϊκὸς σκοπὸς : «Κορφώσου,
Στὴ δόξα ποῦ σὲ λόγιασαν, ὦ θάλασσα, οἱ καρδιές,
Ποῦ πρὶν νὰ ξεκινήσουμε, ποδῶντας τὸν ἀφρό Σου,
Σὲ δέχονταν ὀλάκερη, σὰ ν' ἄτανε ἀμμουδιές»!

✱

Μεγάλῃ ὀρμῇ ἀλογόριαστη, ποῦ στήν ἐξαίσια πάλῃ,
Τὸν ἴδιο ὡς ἐπαλεύαμε τρισκότειδο οὐρανό,
Τὸ νοῦ μᾶς ἔντυνες δροσιά, καὶ τὴν καρδιὰν ἀτσάλι,
Μὲ ποιά ματιὰ ἀντικρύζαμε πλατιά τὸν ὠκεανό,

Ποῦ ἐνῶ σιγοῦσε ὁ ἄνεμος, κι' ἀκούραστα ἐκλυοῦσε
Τ' ἄσωτο κύμα ὀλόγυρα ποῦ ἐφοῦσκωνε βουνοῦ,
Κι' ἀκέρια ἢ ἀσυνόριστη πεδιάδα ἀσπροβολοῦσε,
Ξάφνου, τὸν ἥλιο ἐβλέπαμε, τεράστια φωτεινό,

Ν' ἀντιφεγγάει στὰ πλάτη του, μὲ ἀσύγκριτη σφοδρότη,
Τουγῶντας ἀπ' τοῦ σπλάγχνου μας τὴ ρίζα, τὴ μιλιὰ,
Καὶ πλημμυρῶντας μας τὸ νοῦ, μ' ἀλόγιαστη φαιδρότη,
Ὡσὰν νὰ ξαναβλέπαμε, τὴ μητρικὴ ἀγκαλιά!

Ἔτσι, τὸ χόρτο, ὃ θάλασσα μητέρα, δὲν μυρίζει,
— Ἐσὺ τὸ ξέρεῖς, τρίςβαθῆ τοῦ ἀγῶνα ἀναπνοή, —
Ὅταν δρεπάνι, ἀκούραστο στοὺς κάμπους τὸ θερίζει,
Ἔτσι δὲν εἶνε, ὀλάκερη στὰ χῶματα ἢ ζωή,

Σὰν ἡ στιγμή ποῦ ὁ ἄνθρωπος, μυρίζοντας τὸ φύκι,
Αἰφνίδια, συνεπέρονται σὲ μάγο βυθισμό,
Κι' ὡς ἀραμμένο ἀτάξιδο, σὲ ὀγκὰ νερὰ καίει,
Ἄναρχνώνεται ἄξαφνα, μὲ τὸν ἀναασμό,

Χλωμός τοῦ πότου του καὶ ἀργός τὰ βάρη ἀναρωταίει,
Κι' ὡς ἀνασαίνει ἀπάντεχα κι' ἀπάντεχα κνιτῆ,
Ξάφρον, μὲ πόθο ἀλόγιαστα μεγάλο, ἀποζηταίει
Τῆ Λόξα, ποῦ ὀλομόναχη θροινιάζει σὲ ἀνοιχτά.

Ἔτσι δὲν εἶν' τὸ ἀγκάλιασμα, ποῦ ὀρμαίει καὶ δεντερώνει,
Θεριέβοντας στὸν ἔρωτα, τ' ἀπίμαχα κορμιά,
Σὰν ἡ προή Σου, ὃ θάλασσα μητέρα, ποῦ σαρώνει,
Βαθιά μας, πᾶσαν ἄπλερη τοῦ κόσμου ἐπιθυμιά.

Τώρα, στὰ μέτωπα, ἄσπιλος ὁ λογισμὸς φτερώνει :
Ἐρὸς γεμίζει ἐνώδιασμα, ἢ αἰθέρια Σου ἐρημιά·
Χουδὸ τὸ ἡλιοβασιλεμμα, τὴν ὄψη μας πυρώνει,
Κι' ὅλα, μαδᾶνε τᾶνθια Σου στὴ δύση, ὃ τρικνυμιά!

«Βουβὴ γαλήνη, ἀπάρθενη ποῦ προβοδᾶς, καὶ τώρα
Μακάριο τὸ καράβι μας περιζώσες νησί,
Τῆς ἡσυχίας στὰ φρένα μας ἢ μυστικὴ πληθῶρα,
Ἄναρροεῖ, καὶ πιότερο παρὰ θεϊκὸ χροασί

Κραταίει θερμὸ τὸ σπλάγχο μας, μετέωρες τὶς αἰσθήσεις·
Κορμιά μνημένα, τὴ νουτὴ γενόμεστε χαρά·
Βουβὴ γαλήνη ἀπάρθενη, σὲ ποιὸ θὰ μᾶς βυθίσεις
Ταξίδι, τώρα π' ἀνθίσειν ὁ ἀγῶνας μας φτερά ;

Ἄηχο ποτάμι φαίνεται, ποῦ τ' ἄνθια ἀναμερίζει,
Τ' ἄγιο καράβι, ὡς στρώνεται σὸ δρόμο του ὁ ἀφρός,
Καὶ μὲ μιλιὰ πρωτάκουστη, σὲ αὐτιά μας μουρμουρίζει,
Μιὰ γλῶσσα νέα κι' ὀλόδροσην, ὡς σβύνεται ἀλαφρός.

Μὲ πόθο αἰθέριο, ἀνείπωτο, ἐκεῖ π' ὀλόαγγο σμίγει
Τὸν οὐρανὸ τὸ πέλαγο, ξανοίγονται σὸ τοῦ,
Τὰ μέλλοντα ὅλα, κ' ἡ σιγὴ τὴ βίβλο ξετυλίγει,
Μιὰν ἴδια βίβλο, τοῦ πελάου, τῆς γῆς καὶ τ' οὐρανοῦ.

Πανόραμα χουσοζυγαριὰ τοῦ ἀγῶνα, θεία γαλήνη·
Στὴ μιὰ μεριά εἶν' ὁ κόπος μας, στὴν ἄλλην εἶσ' ἐσύ !
Θεῖος ἡμερος, τὰ μέλη μας ἀγνάντια Σου ἂν μᾶς λύνει,
Ἄν σὰ μακάριον ἄξαφνα μᾶς ἔζωσες νησί,

Ἄν μίτε οὐτ' ἓνα σύννεφο, μπροστά δὲν μᾶς ποδίζει,
Καὶ μιὰ στιγμή τὰ μάτια μας, τὰ κλείνει ὁ γλυκασμός,
Μὲς στὰ κλειστά μας βλέφαρα, τεράστιο φῶς ροδίζει,
Καὶ μὲ γιγάντιον ὄραμα, θεριέβει ὁ στοχασμός.

Ἄν ὅλα μὲς στὰ βάρη μας, μιὰ δέηση τ' ἁρμονίζει,
Καὶ παρατήσαμε ἄνεργα γιὰ λίγο τὰ κουπιά,
Ἐλοένα μᾶς πλαταίνεται ἐκεῖ ποῦ ὁ νοῦς χρονίζει,
Ἐλοένα τρέμει μέσα μας μιὰ γνώμη : « Ὡς πότε πιά ! »

«Τοῦ Μυστηρίου στὴν ἄβυσσον ἂν μεγαλώνει ἢ μοῦρα,
Μὲς στὴ σιγὴ Σου, ὃ πόθε μας, τὴν ἐκλείσες ἐσύ !
Σὰν ὄνειρο τὸ πέλαγο στὴ θεία βραδιά τριγύρα,
Μὰ ὁ Ἔσπερος, ἀγνάντια μας, στυλώθη ὡς ἄ νησί

Μακρά, κι' ὡς φλόγα ἀκοίμητη, ψηλώνει καὶ μᾶς νεύει.
Κι' ὅσο τ' ἀστέρι ἀρίθμητο πληθαίνει στὴ βραδιά,
Τόσο θεριεύει ἡ σκέψη μας καὶ τόσο παρθευεύνει,
Τόσο χτυπάει, ἀβάσταχτη βαθιά μας ἡ καρδιά.

Τοῦ δρόμου π' ἀρμενίσασαμε ζώνη δὲν ἔμεινε ἄλλη,
Ἄλλη δὲν ἔμεινε βαθιά τοῦ σπλάγχνου ἀναπνοή,
Παρὰ οὐρανός, κι' ὅλο οὐρανός, καὶ πονθενὰ ἀερογιάλι,
Παρὰ τ' ἀστέρι, ἀρίθμητο ποῦ καίει κι' ἀνθοροεῖ.

Ἄλλο δὲν ἔμεινε γιὰ Σέ, ψυχὴ, ἀπὸ τ' ἅγιο θάλαρος,
Ποῦ πάσκει καὶ ποῦ νεύεται, τὸ ἀνίκητο φτερό.
Κι' ἄς ἀκουμπᾶς στὸ πέλαγον ἀκόμα, ὅπως ὁ γλάρος
Ποῦ ἀποξεχνιέται, ἀσάλευτος σὰν κρῖνος, στὸ νερό.

Τί, ἂν εἶνε τώρα, τὸ ὕστερο γὰ μᾶς σηκώσει βάρος,
Τὸ πλέριο ψυχοπάλαμα τ' ἀγῶνα τὸ ἱερό,
Θ' ἄνε χρυσὸ τὸ δρέπανο ποῦ θὰ σηκώσει ὁ χάρος,
Τι θὰ μᾶς βρεῖ σ' ἀσύγκριτον ἀγνάντια του χορὸ!

✱

Ψυχὴ, ποῦ κι' ἀλαφρότερη ἀπὸ ἀφημένο μῆλο,
Στὰ μπλάβα ἀπάνω κύματα, γαλήνια τώρα πλῆξ,
Σὰν τὸ νησι π' ἀρμενίζε μονάχο, ἡ ἅγια Δῆλο,
Ψυχὴ, ποῦ θεῖες σὲ ζώσανε δυνάμεις σιωπηλές,

Στὸ μυστικὸν δλάκερη μαγνήτη γυρισμένη,
Πέρ' ἀπ' τῶν πάγων τὰ βουνά, τὸ ξέρις, μαυτικὴ,
Τῶν ὑπερβόρειων ἡ χαρὰ παρθένων σὲ προσμέτει,
Τῶν κύκνων τῶν χιονόφωτων ἡ δόξα, ἡ Μουσικί.

Ἄσοι μᾶς ἔμεινε προή, τὴν κυβερνάει μὰ τάξη.
Ἄολος μᾶς γίνῃ ὁ κάματος, ἀθάνατη θροφή.
Κι' ὡς τὸ σκουλήκι, δλάκερο π' ἀδιάζει ἀπ' τὸ μετᾶξι,
Τὴν ἄξιαν ἐτοιμάζοντας στὸ σῶμα του ταφή,

Δὲν μᾶς ἐμόλεψε καημός, ἡ σάρκα ἂν θὰ βαστάξει.
Ἄλλ' ὡς τὴν ἐπλημμύρισε τὸ ἀπέρατον ἡ ἀφή,
Καὶ πόνεσε καὶ πάσκισεν ἀζέρια γὰ πετάζει,
Ἄ, ποιά λαχτάρα ἀμίλητη τὴν ἔτρωε καὶ κρυφή.

Κανένας πιά, τὸ σίντροφο δὲν δύνονταν γὰ κρῖνει.
Τί, σμίγοντας τὰ πρόσωπα στοὺς δειπνοὺς τὴ βραδιά,
Τὰ πρόσωπά μας ἔφεγγαν, ὡς φέγγουν ὅμοιο οἱ κρῖνοι,
Κι' ὡς ἀπὸ μᾶν, ἀνέβαινε ἡ ἀνάσα μας, καρδιά.

«Ποιὸς αἴριοιο, ἐλογιάσαμε βουβοί, θὰ γὰ προστάζει;»
«Τίνος ὁ πόνος ἄμετρος, στὸ πέλαο θὰ στραφεῖ;»
«Τὸ διάκι ποιὸς, σὶν ἄδηλον ἀγῶνα, θὰ βαστάξει;»
Κι' ὀλων τὰ μάτια, ἐλέγανε κρυφά: «Ἐγὼ ἀδερφοί!»

✱

Χαράζει τάχα, ὃ σίντροφοι μπροστά μας, ἡ βραδιάζει;
Τὸ φῶς ποῦ μπήκαμε, ἔμιασε βαθύ, παντοινό,
Κι' ὄλη μας νιώθουμε ἡ καρδιά, σὰ μιὰ σπονδὴ ν' ἀδιάζει,
Ἄπο κρατῆρα ἀτίμητο, μπροστά σὶν οὐρανό.

Τὸ μέγα ἀξήγητο βουητό, ποῦ μᾶς κυκλώνει τώρα,
Δὲν εἶν' ἀπόμακρη βροντή, μηδὲ γοργὰ νερά.
Οἱ κύκνοι εἶνε τ' Ἄπόλλωνα, ποῦ στὴ φτωχὴ μας πλώρα,
Ἰμνολογοῦν σὰ σάλπιγγες, καὶ δέρονουν τὰ φτερά.

Στὸν ἦχο τὸν ἀνήκουστο, ποῦ μᾶς κορφώνει τὸ αἶμα,
Τὰ μάτια μας πεντάνοιχτα ξανοίγουν τὸ βυθό,
Μαντεῖα γεμίζ' ἡ φρένα μας καὶ τὸ ἐναγώνιο πνεῦμα,
Τρυγᾷ τὸν πρωτοτρύγητο τῆς προσητείας ἀνθό —

Σὰ μέγα σφάγιο, ζωντανὸν ἀκόμα ποῦ σπαράζει,
Ἄπο Ἄπολλωνος στὴ μέση μας κατέβηκε κρυφός,
Καὶ μᾶς μαζώνει γύρω του σφιχτά, καὶ μᾶς μεράζει,
Λαχτάρα, ἀπ' τὴ λαχτάρα του, κι' ἀπὸ τὸ φῶς του φῶς.

Ὁ θεὸς καημὸς ὅπ' ὤσμιξε τ' ἀντροίγια μας τὰ χέρια,
Μᾶς σέφνει πιά τοιγύρα του, σὲ ἀκράτητο χορὸ
Πατοῦμε τίς ἐννιά κορφές, στὰ μύρια ἀνθοῦμε ἀστερία,
Νικᾶμε μὲ τὸ σκίρτημα τοῦ ἀγῶνα, τὸν καιρὸ.

Ἀκοῦτε, οἱ κύν' οἱ ἀθάνατοι, τί τραγοῦδ' ἀντιρόφοι;
Ἐλάτε, τί τὸ θάνατο γεντήκατε ἱερό.
Καὶ τοιμαστῆτε γλίγορα στὸ μυστικὸ πιστοῦφι,
Τοῦ Θεοῦ, ποῦ Σᾶς ἐπρόσμενεν ἀπ' ἄμετρο καιρὸ,

Ἐλάτε ν' ἀκλουθήσετε τὸ μέγα τυφροστόλι,
Ποῦ νὰ κινήσει βιάζεται στὸν τόπο τὸν ἱερό
Ἐλάτε ὅσοι παλαίψατε, νὰ δοκιμάσετε ὅλοι
Ἀγνάντια του, τὸ ἀδάμαστο τοῦ πόθου Σας φτερό.

Μιά θλίψη ἀκόμα μέσα Σας ἀξήγητη ἂν στεναίνει,
Ἀκόμα ἂν θαμποβλέπετε τοὺς ἅγιους ἀδελφούς,
Αὐτὸς τὸ αἰώνιο τόξο του κρατᾷ καὶ δοκιμάζει
Τῆ θεία νευρὴν, ἀτάραχος, ἀπάνω ἀπ' τοὺς Δελφούς.

Ἀκόμα ἐν ἄσπρο σύννεφον ἂν τὸν ἀποσπελάζει,
Κ' εἶνε συγχρὰ τὸ βῆμα Σας, σὰν νὰ πατάει γκρεμνὸ,
Μὰ ἡ ὥρα φτάν' ἢ ἀμίλητη, ποῦ τὸ χιτῶνα ἀρπάζει,
Κ' ὄλο τὸ σῶμα μέσα Σας, θὰ νὰ φωτᾷει γυμνὸ.

Τώρα, ἄς πληθαίνει ὁ βυθισμὸς, ὅσο πληθαίνει ἡ δόξα,
Τῶν μυστικῶν, ποῦ ἀνάτειλαν στὰ φρένα Σας ἀχῶν
Κ' ἄς χύνεται ἀνεκλάλητη, μὲ νέα τεράστια τόξα,
Ἡ ζωντανὴ ξοπίσω του παλλήροια τῶν ψυχῶν.»

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ "ΚΡΗΝΗ"

ΠΕΙΡΗΝΗ ΚΡΗΝΗ

Ἐλουζαν οἱ πεντάμορφες εταῖρες
τὰ δάσπρα τους κορμιὰ μέσ' στήν Πειρήνη
Κορινθιακὴ πηγὴν, ὥσπον ἦρθαν μέρες
σεισμῶν καὶ ἀκούστηκαν ὀλέθρου οἱ θρηνοί.

Μὰ τώρα ὀλοῦθε ἀπλώνεται μιὰ εἰρήνη
— γαληνεμένη ἢ γῆ, γαλάζιοι οἱ αἰθέρες, —
καὶ χύνει τὸ τραγοῦδι τῆς ἢ κορήνῃ
τὸ αἰώνιο, σὰ νὰ βγαίνει ἀπὸ φλογέρες

χουμμένες μέσ' στοῦ σπήλιον τὴν κουφάλα,
λὲς καὶ ποθεῖ ἐπικὰ ν' ἀπιστορήσῃ
στὸν ποιητὴ τῆς μοῖρας τὰ μεγάλα

προβλήματα ποῦ ἀνῶφελα μιὰ λύση
προσμενουνε. Μὰ ἐκεῖνος στὸ ρυθμὸ του
κάποιο βαθὺ τονίζει μυστικὸ του.

K. N. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΒΓΑ ΗΛΙΕ

Πνίχτρα ἢ υἰγὴ καὶ ὁ πυκνὸς οὐρανὸς
σκοτεινοπλάκωσε τὸ ὑγρὸ σοκκάκι,
Νοτιὰ βρωμάει καὶ ὀργίλα καὶ φαρμάκι
σὰ βγεῖ ἢ πνοή, σὰ μονγκὸς κερῶνδός.

Μαυριδερὸς καὶ ὁ ποῦ βγαίνει καπνός,
βαρὸς σὰ νὰ ξαναζητάει τὸ τζάκι
κουλουριάστηκε κάπου ἕνα παιδάκι,
καὶ οὔτε βλέπει, οὔτε μιλεῖ κανενός.

Τέτια ἢ ψυχὴ μου κοῦα ἀνατριχίλα
— σὰν πουλὶ κουρνιασμένο στὴ φωλιά του —
ὀτῆς θύελλας τῆ μαυροῖλα, στὴ σαπίλα.

Μὰ ὡς πότε ἀνήλια, ἀνίδει, σὶ σκιοτάδι;...
Ἡλιε, ἔβγα τώρα, πρόλαβε τὸ βράδυ
μὲ τὴ λάμψη τοῦ λυτρωτῆ θανάτου.

Ἦ ΓΝΩΡΑ ΔΟΣ ΜΟΥ

Στὸ χορὸ μνημονίδες κόρες, ὄρες!
Τῶν χειρῶν σας τὸ τίναγμα ὡς μ' ἀγγίζει
τὶς μορφές σας στὰ μύχια μου σιραγγίζει,
πάντα νιές, μυροφόρες, κοσμοφόρες.

Λιοχόρταστες στιγμές, καὶ στιγμές μπόρες
Μέδουσα ἢ ὀπτασία σας κατακλύζει
τὸ θαυπωμένο νοῦ καὶ μὲ βυθίζει
στὴν τρελλὴ νυμφοζάλη σας, ὦ κόρες.

Μὰ στὸ χορὸ σας πάντα... πάντα ἔμπρός μου!...
Τὰ περασμένα ὥραϊα μὰ κάποιαν ὥρα
θὰ ἰδῶ καθαροστάλαχτα καὶ πάλι.

Στὸ χορὸ σας!... Κι ὦ γνώρα τώρα δός μου
μὰ φλόγινη ρομφαίαν ἐλπιδοφόρα
τῆς Μέδουσας νὰ κόψω τὸ κεφάλι!

ΜΑΚΗΣ ΑΝΤΑΙΟΣ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ "ΣΑΡΚΟΦΑΓΟΥΣ ΚΑΙ ΟΒΕΛΙΣΚΟΥΣ"
INFERI LOCİ

ΑΧΕΡΟΥΣΙΑ

Τὰ μάτια μου στὸ χάος βυθισμένα
σκιές μέσα στὴν Ἄβυσσο κντοῦνε
τοῦ Ἄδου οἱ πῦλες ἀνοιγοσφαλοῦνε
καὶ πνεύματα περνοῦν μέσα θλιμμένα.

Τὰ μπράτσια τοῦ Χάρου τὰ σκελετωμένα
στοὺς θρόνους τῶν ψυχῶν π' ἀντιλαλοῦνε
ἀτάραχα τὴ βάρκα ὀδηγοῦνε
στὰ μαῦρα τὰ νερά τὰ οιοχειωμένα.

Καὶ μέσα ἢ λύπη σφίγγει μου τὰ στήθη
μ' ὄλο ποῦ ἤπια τὸ νερὸ ἀπ' τὴ λήθη.
Κ' ὅπως ἀργὰ περνᾷ ἡ βάρκα πίσω

στὴ γῆ πετιέμαι πάλι νὰ γυρίσω.
Μ' ἀπ' τοὺς θεοὺς βοήθεια καμία...
ὅλα νεκρὰ ἔνε στὴν Ἀχερουσία.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΟΣΙΡΙ

Οἱ δικασταὶ τὴ ζυγαριὰ τοῦ Θῶθ κοιτάζουν.
Γύρω τριγύρω τῶν θεῶν ἀπεσταλμένοι
μὲ σοβαρότητα πολὺ εἶνε καθισμένοι
κ' ἐνὸς ἁμαρτωλοῦ τὰ λάθη ἐξετάζουν.

Καὶ τὸ βαρὺ κι' ἄδικο ἁμάρτημα ζυγιάζουν
πάνω στὴ θεία ζυγαριὰ τὴ σεβρωμένη.
Συράντα δύο δικασταὶ μελετημένοι,
δίχως συνείδησι, τὸν ἔνοχο δικάζουν.

Πάλλει μαστίγιον ὁ Ὁσίρι καὶ στέζει
πίσω του ὁ Θῶθ. Τὸ πνεῦμι ὁ Ἄνουβις παρέκει
τραβᾷ στὴ ζυγαριὰ π' ὁ Ὀρος ἀσηκώνει.

Κουνιέται ἡ ζυγαριὰ, ὥρα κακιά σιμώνει.
Σκληρὴν ἀπόφασιν τὸ δικαστήριον βγάνει:
Νὰ βάλει ὁ Χριστὸς ἀγκάθινον στεφάνι.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ

ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΚΑΝΤΗΛΙ

Τὸ κόκκινο καντήλι μὲς στὴν κάμαρά μου
μὲ κάνει νὰ ὀνειρεύωμαι πολλὰ
καὶ φέρνει μου ὀπτασίες ἔκτακτες
ἀγαπημένων μου ὄντων ποῦ ποθῶ.

Μ' ἀπ' τῶν ὀπτασιῶν μου τὰ ὥραϊα

ὑπερτερῆ κάπια μορφή ὑποβληκική:
τῶν δεκαῆξη χρόνων τὸ κορίτσι
μὲ τὰ μαλλιά τὰ μαύρα, à la garçonne,
καὶ μὲ τὰ ἐκφραστικὰ τὰ μάτια,
ποῦ σὰ νὰ μοῦ μιλῆση θέλει.

... Ὀνειροπόληση γλῦκειά, ποῦ στήν ἐξάλειψή της
τὸ εἶναι μου δόκεται. --

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, μὲς τὴν κάμάξά μου
τὸ κόκκινο καρτῆλι μοῦ χαρίζε
— τί κι ἂν φανταστικά; — λίγων στιγμῶν
συγκίνησες ποῦ δὲν θὰ ἐκκληρωθοῦν ἴσως ποτέ.

1927

Γ. Α. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ.

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ*

Στὴ ζωὴν ἀντίκρου ὡς πρόκληση πρέπει νὰπαντήσεις
ἀπόλυτα, γενναῖα, κα ἠγορηματικὰ ἓνα γεμάτο κι ἀντρίκιο
Ναί! Δυστυχία σου ἂν δειλιάσεις καὶ δώσεις στὴν ἔκφρασή
σου τὸν πῶδ λεπτὸν ἀπορηματικὸ τόνο: Ναί;; — Ἡ ἀπό-
σταση ὡς τὸ προδοτικὸν Ὁχι, τὴν ἄρση κάθε εὐθύνης,
εἶναι μηδαμινή.

✱

Τὸ ὅτι ἡ ζωὴ μας εἶναι ἓνας κόκκος ἄμμου μονάχα
μέσα στὴ Σαχάρα τοῦ κόσμου δὲν μὲ καταπλήσσει τόσο.
Ἐκεῖνο ποῦ μὲ καταπλήσσει εἶναι ὅτι ἓνα μικροσκοπικὸ
ζωῦψιο — ὁ ἄνθρωπος ἔδωκε στὸν κόκκον αὐτὸ τέλειες
διαστάσεις — ἔρωτα καὶ πόνου, πίστης καὶ ἀμφιβολίας,

* Ἀπὸ μιὰ σειρά ποῦ σὲ λίγο θὰ ἐκδοθῆ σὲ βιβλίον μὲ τὸν
τίτλο «Στὸ περιθώριον».

θροιάμβου καὶ μαρτυρίου — τέτιον ὀχανῆ ἑσωτερισμό, ποῦ
ἔρχνάμε μέσα του τὴ μηδαιμινότητά μας.

✱

Ἡ ζωὴ εἶναι πρόβλημα μὲ ἓναν ἄγκωστο. Θὰ γίνε
μὲ δυὸ τὴν ὑποθετικὴ στιγμή ποῦ ἡ Ἐπιστήμη θὰ ἀφανίσῃ
τὸ θάνατο.

✱

Ἡ Τέχνη:

— Εἶσαι ἓνα σκοινηκάκι· ναί! Μὰ θὰ σὲ βάλω
φτερά καὶ οἱ οὐρανοὶ θαρῶσιν νὰ σοῦ φαίνονται στε-
νόχωροι.

Ἡ Θεοσεκία:

— Εἶσαι ἓνα τίποτα· ναί! Μὰ θὰ σὲ ἀνιθάσω τόσο
κονιά σὶδ Ἦθὸ ποῦ θὰ πλημμυρίσεις ἀπ' τοὺς θησαυροὺς
τῆς ἀγάπης.

✱

Ἄν δὲν μπορεῖς νὰ γίνεις φλόγα στὸ θεόχτιστο κα-
μίνι τῆς Δημιουργίας, γίνου τουλάχιστο πυροκαγιὰ κι ἀφά-
νισε τὰ ἔλεεινά ἐρεΐπια μὲ τίς σκολωσιές, τίς πρόχειρες, τίς
εὐτελεῖς κι ἀξιογέλαστες.

Ἄν πρόκειται νὰ μείνεις φῶς γιὰ τὸ λυχνάρι μας
ποῦ τόσο εὐκόλα σβύνει ὁ ἄνεμος κι ὁ κλέφτης, ἄς λείπει
γιατὶ θὰ βλάψεις. Θὰ κακομάθεις τοὺς ἄλλους πὼς φέγγει
κάνεις καὶ μὲ τὸ τίποτε.

Μεγάλος δὲν μπορεῖς νὰ γίνεις ἂν δὲν σμῆληθῆς μὲ
τὸ Θεὸ ἢ μὲ τὸ Διά·ολο. Ὅπως κι ἂν κάνεις ὁμως μὴν
ἔρχνάς τι λένε οἱ τάφοι. Οἱ τάφοι ποῦ θ' ἀδειάζουν καὶ
γιὰ μᾶς, ὅπως γεμίσανε μὲ ἄλλους. Οἱ τάφοι ποῦ περιμέ-
νουν ὅλους...

Ἀκόμα καὶ τὸν οἶχτο σου νὰ τσιγκουνευθῆς ἂν πρό-
κειται γιὰ κείνους ποῦ ποτέ τὰ φυλλοκάρδια των δὲν ἔνω-
σαν τὴ γόνιμη ἀγωνία μιᾶς ὅποιος ταραχῆς. Μὲ γιοφύρι
τὴ συμπόνια σου μπορεῖ νὰ φτάσει ἡ μικρότητά των ὡς τὰ
τείχη τῆς ψυχῆς σου.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ*

ΣΟΝΙΑ

Ἐγὼ θὰ τὴν πῶ, θὰ τὴ γράψω τὴν ἱστορία τῆ μικρῆ κι ἄς θυμώσει ἡ Σόνια μὲ τὰ μεγάλα μάτια κι τὴ θλιμένη καρδιά. Τὴν ἱστορία τῆ μικρῆ ποὺ ἄρχισε σὰν πικρῶνε τὸ σκοτάδι κι ποὺ τέλειωσε λίγο πρὶν σημάνουν τὰ μεσάνυχτα.

Δὲν εἶν' ἔτσι Σόνια;... Ἐἴταν περασμένα τὰ μεσάνυχτα σὰν ἔφυγες;... Δὲν μοῦ ἀπαντιᾷς!... Εἶσαι κακωμένη!... Μὰ βεβαία!... Ἐσένα!... Μιὰ μεγάλη προχρῆσινὴ ἀριστοκρατίσσα!... Μιὰ ἀπὸ τὶς τρεῖς θυγατέρες ἐνὸς φημισμένου κι ἀμπλουτου πατέρα νὰ σὲ ἀναφέρω πλάι-πλάι μὲ τοὺς ταπεινοὺς, τοὺς ἀσήμαντους ἀνθρωπάκους μου!... Σφᾶλμα ποὺ ποιῆ δὲ θὰ μοῦ συμπληθῆσαι ὅσο κι ἂν σοῦ τ' ὀρκισθῶ πὼς σ' ἀγαπῶ κι ὅτι σήμερα δὲν ἔχω τίποτα μαζί σου... Μιὰ βαθύπλουτη ποὺ τώρα δανεῖζει τὸ κορμί της, τὸ λυγρό, τὸ φιδίσιο κορμάκι της γιὰ νὰ ζήσει. Κι αὐτὸ γιὰτί;

Ἐ! σὰ νὰ σὲ βλέπω!... Δαγκώνεις τὰ χεῖλια σου μὲ λύσα κι σφιγείς τὶς γροθοῦλες σου... Μὰ λυπήσου, παιδί μου, τὰ μαλακά σου χεράκια... Ποιὸς ὁ λόγος νὰ τὰ ματώνεις μὲ τὰ ἴδια σου τὰ μυτερά νύχια;... Ὅτι ἔγινε δὲν ξεγίνεται πιά!... Πάρε το γιὰ μοιραῖο... Ἐδυσσεὸς ὁ ἥλιος γιὰ σᾶς; κι ἀνάτειλε γιὰ τοὺς ἄλλους, ποὺ ζοῦσαν τόσα χρόνια στὸ σκοτάδι, ὅσο σεῖς; χαιρόμαστε τὸ φῶς...

Παιδί μου, δὲ φταῖς ἐσύ... Σοῦ τὸ λέω μ' ὄλη μου τὴν πίστη... Πληρώνεις ἁμαρτίες ἄλλων... Ὅχι προπατόρων... Ἄφησε τοὺς παλιοὺς νεκροὺς... Εἶχες, μοῦ ἐξομολογήθηκες, ἕναν πατέρα πολὺ ἀνήθικο κ' ἕναν ἀδερφὸ εὐπο ἐκφυλο, σπάταλο, μὲ ἀλύγιστη καρδιά, ναί;... Ἐτσι δὲ μοῦ ἔπεε, Σόνια;... Πόσες συνονόματές σου, ἄραγες, νὰ γίνηκαν παιχιδάκι στὰ χεῖρια τους;...

Σόνια, Σόνια μου, κλαῖς;... ὦ! σὰ νὰ σὲ βλέπω... Τὰ δάκρμά σου παράσυραν τὸ μαῦρο τῶν ματιῶν σου κι ὡς κολοῦν πάνω στὰ μαγουλάκια σου ἀφίνουν πίσω τους μιὰ σταχτιά γραμμὴ... Ἐλα τώρα!... Τὶ νὰ γίνεις;... Ὅτι κι ἂν κάνεις, τὴν ἱστορία μας τὴ μικρῆ θὰ τὴ γράψω κι ἂν σοῦ ἀρέσει μὴν ξανάρθεις νὰ μὲ βροῖς...

Μὰ ὄχι!... Μὴν τὸ κάνεις αὐτὸ Σόνια γιὰτί θὰ μοῦ

κοιτίσει πολὺ... Εἶσαι τόσο ὁμορφη κι τόσο χαριτωμένη... Ἐπειτα δὲ θὰ ἤθελα νὰ πέφτεις στὰ χεῖρια ἐκείνων — ξαίρεις γιὰ ποιὸς σοῦ μιλῶ — ποὺ δὲν μποροῦν νὰ σὲ νιώσουν κι πολὺ τόσο πολὺ σὲ κακομεταχειρίζονται.

Βλέπεις;... Ὅσο κι ἂν εἶμαι κακὸς — ὅπως μ' εἶλες τὴ βραδεία κείνη ποὺ σοῦ μιλοῦσα γιὰ τὴ μπόρα τῆς πατρίδας σου δίνοντας δίκιο σὶδὸν ὄχλο σας — ἡ καλωσύνη μου εἶναι ἀπειρη γιὰ σέ· αὐτὸ ἄκακο, τὸ ἀνίδεο πλάσματά μου νὰ τάχηξε νὰ πληρώσει τὶς ἁμαρτίες ἐκείνων, ποὺ τὰ κόκκαλά τους ποῖς; ξαίρει σὲ πιά γωνιά τῆς ἀέραντης πατρίδας σου νὰ ναι πεταμένα.

Πόσο φρεθισμένη ποὺ μπήκες προχρῆς; τὸ βράδυ σὴν κάμαρά μου! Σοῦ εἶπα πὼς εἶναι μιὰ γυναῖκα, μιὰ γυναίκα ὡς ἐκεῖ πάνω, μὲ μπράτσα δυνατά, μὲ μιὰ γλώσσα πῶς μεγάλη ἀπὸ τὸ μῦθί της κι θυῆσα ὅσο δὲν παίρνει. Σὰ νὰ ναι αὐτὴ ἡ στιγμή. Χτύπησε δειλὰ τὴν πόρτα μου, ἂν καὶ σ' εἶχα εἰδοποιήσει ὅτι ἐὰ τὴν ἀφίνα ξεκλειδωτῆ γιὰ νὰ μπεις ἀμέσως κι ἄ χωρὶς θόρυβο.

— Τὸ χ' ξελάσει γέ· αὐτὴ σὴν σύγχισή μου, ἔτσι μοῦ ἔπεε σὰ σὲ παρατήρησα γιὰτί νὰ χτυπήσει.

Κ' εἶσιν χλωμὴ ὄχι μόνο ἀπὸ τὴ συγκίνηση, ποὺ φανερώνει πὼς ἀκόμη δὲν πῆρες τὸν ἀπαιτούμενο ἄερα τῆς νέας σου κοριέρας, μὰ κι ἀπὸ τὸ κρεῦθ. Θυμοῦμαι ὅτι σὰν ἄγγιξα τὰ χεῖρια σου εἴταν παγωμένα, παρ' ὅλο ποὺ μόλις ἐκείνη τὴ στιγμή εἶχες βγάλει τὰ μάλλινα γάντια σου.

— Κορώνεις, παιδί μου; σὲ ρώτησα παίρνοντάς σε μέσα στὴν ἀγκαλιά μου.

— Ὄ! πολὺ... Τρέμω δλόκληρη, μ' ἀπάντησες μὲ τὴν ἰδιάζουσα προφορά σου, ποὺ τόσο πύομορφα κάνει ν' ἀκούγεται ἡ καινούργια γλώσσα ποῦμαθες νὰ μιλεῖς.

Μπάρωσα τὴν πόρτα κι ἀγκαλιάζοντάς σε πάλι προχωρήσαμε στὸ βάθος τῆς μεγάλης κάμαρας.

— Μεγάλο δωμάτιο! ψιθύρισε ἀπλώνοντας τὸ βλέμμα σου γύρω.

— Τὸ χε γιὰ σάλλα ἡ σπιτονοικοκυρά μου ποῖν μείνει χῆρα κι ὅταν τὸ σπίτι της εἴταν ἀκόμη ἀνοιχτό, σοῦ εἶπα λύνοντάς σου τὴν ἀπορία.

Καὶ καθήσαμε πάνω στὸ κρεβάτι δμίλητοι κ' οἱ δύο μας. Σὺ βάλθηκες νὰ κοιτάξεις τὸ κόκκινο χράμι ἀκολου-

θόντας με τὸ βλέμμα σου τὶς καρδεῖς; ἄσπρες ρίγες τον, ποὺ πήγαζαν ἀπὸ τὸ προσκεφάλι καὶ πέφτανε στὸ κἄνω μέρος τοῦ κρεββατιοῦ. Κ' ἐγὼ οὐ κοιτάζω τὸ πρόσωπο, χωρὶς ἐσὺ νὰ μὲ προσέχεις καὶ χάδενα ἀπαλὰ τὰ μαῦρα σου μαλλιά, ποὺ πάνω τους ξεχωρίζονταν τὸ πρόσφατο πέρισμα τῶν δοντιῶν τοῦ χτενιοῦ. Ἡ μορφὴ σου, ἐκεῖνο τὸ βράδυ, μὲ φάνηκε ἀλιώτικη. Στὸ πρόσωπό σου, ποὺ δείχνει τὴ γνήσια σλαβική καταγωγή σου, δὲν ξεχώριζα πιά τὰ σημάδια μιᾶς κοινῆς γυναικούλας ποὺ ἦθε νὰ ταράξει κολάσιμα τὴ λιμνασμένη ζωὴ τῆς μικρῆς πολιτείας. Μὰ μοῦ φαινόσιν ἕνα ἀδύνατο πλασματάκι ποὺ γυρεῖ παρακλητικὰ τὸν οἶχτο τῶν ἀνθρώπων. Κ' εἶπουν τόσο πιόμορφη, γιατί τὰ μάτια σου εἶταν θλιμένα καὶ τὸ ὕψος σου νηροπαλό.

Μένουμε ἀμίλητοι κ' ἴσως ἡ σιωπὴ μας νὰ β στοῦσε ἀκίνητη γιὰ ὅρι πο λή, ἂν δὲν ψιθύριζε τὸνομά σου χωρὶς νὰ ἔχω κάτι νὰ σοῦ πῶ. Κ' ἐπὶ γύρισες καὶ μὲ κοιτάξες, ἄγγιξες ἀδιάφορη τὸ μάγουλό σου στὸ δικό μου κι ἄρησες τὰ χεῖλια σου νὰ μὲ φλῆσουνε ψιχρά. Θὰ νόμισες ὅτι πρόσφερα τὸνομά σου ἔελοντας νὰ σοῦ θυμίσω τὸ γιατί ἦρθες νὰ μὲ βρεῖς. Ἡ θλίψη σου τότε μεγάλωσε καὶ τὸ παραπάνο σου ἄρχισε νὰ σφίγγει τὴ φτωχὴ σου καρδιά, μὰ μπόρεσες νὰ βαστάξεις κρυφὴ ἀπὸ μένα τὴν ἀγωνία σου, γιατί ἤξειρες ποῖο στεκόταν τὸ καθήκον σου ἀπέναντί μου.

— Θέλεις τώρα; μὲ ρώτησες χαμηλώνοντας τὰ μάτια σου.

Ἔκανα πῶς δὲν κατάλαβα τί μοῦ 'πες.

— Ἄκουσε, Σύνια, πόσο δυνατὰ ποὺ σφυρίζει ὄζω ὁ ἄνεμος... Θεέ μου τί ἀγριοβορηᾶς! σιγῶπα δίνοντας ἄλλο δρόμο στὴν κουθίνα σου.

— Ναι, φυσᾶ πολὺ... Μὲ σκότωσε ὁ ἀέρας ὥστου νὰ φτάσω, μ' ἀποκρίθηκες.

Σ' εἶδα νὰ 'σαι εὐχαριστημένη γιατί δὲν ἀπάντησα σ' ὅτι μοῦ πρότεινες. Κι ὅταν σὲ λίγο βρέθηκαν τὰ χεῖλια μας κοντὰ-κοντὰ μὲ ξαναφίλησες. Κι αὐτὴ τὴ φορὰ τὸ φιλί σου, χωρὶς νὰ 'ναι ψυχρὸ, εἶταν τόσο μακρὸν ἀπὸ τὸν ἔρωτα καὶ τόσο κοντὰ στὴν ἀγάπη.

Σηκωθήκαμε ἀπὸ κεῖ ποὺ καθόμαστε καὶ ζυγώσαμε στὸ παράθυρο.

— Ν' ἀνοίξω τὶς γοῦλλες; μὲ ρώτησες σὰν ἕνα μικρὸ παιδί ποὺ ζητᾶ τὴν ἄδεια νὰ κάνει κάτι παράλογο.

— Μὰ θὰ μπεῖ κρὺο πολὺ...

— Θέλω νὰ κοιτάξω...

— Σ' ἐπάσου ὄμνος καλὰ... Τὸ παράθυρο εἶναι βορηνό... Μὰ τί τρέλλι! σοῦ εἶπα καὶ βάλθηκα ν' ἀνοίξω τὶς γοῦλλες.

Ἐνὺ τύλιξες τὸ λαιμό σου μέσα στὸ βελούδινο γιὰ τὸ παλτοῦ σου, μαζεύτικες κοντὰ μου καὶ σκύβοντας ἔφερες τὸ πρόσωπό σου σ' ἐμὲ στὶς ἀνεβασμένες γοῦλλες. Εἶδα τὰ κομμένα σου μαλλιά ν' ἀνεμίζονται καὶ τὰ μάτια σου νὰ σφαλίζουν μὴ μπορώντας ν' ἀνθέξουν στὶς δυνατὲς πνοὲς τοῦ παγωμένου βορᾶ.

— Ἄκους κάτι ποὺ βουίξει σὰν ἕνα μεγάλο ξάσος; εἶτες βλέποντάς με περὶ ἔργα.

— Ναι, εἶναι τὰ δὺο τεράττια πεῦκα κ' ἡ ψηλὴ χορμαδιὰ τοῦ γειτονικοῦ μας κήπου... εἶσαι πάντα βουίζουν σὰ δέρονται ἀπὸ τὸν ἀέρα, σοῦ ἀπάντησα καὶ κατέδασα τὶς γοῦλλες.

— Μὴ γιατί, διαμαρτυρήθηκες τότε παρατονεμένη.

— Θὰ κρυώσεις... Ὁ ἀρρωστήσεις καὶ δὲν κάνει... Εἶσαι μόνη καὶ ξένη σὲ τοῦτο τὸν τόπο... Ποιὸς θὰ σοῦ σταθεῖ; εἶπα καὶ σὲ τράβηξα μέσα.

Ἐσὺ δὲν ἀντιστάθηκες. Μὲ κοιτάξες ὅσο κλειδίωνα τὰ τζαμιλίκια κι ἄπλωνα τὴν παχὺὰ μονόφυλλη κουρτίνα γιὰ νὰ μ' ἀποδίσω τὸν ἀέρα νὰ περνᾶ μέσα στὸ δωμάτιο. Καὶ σιγῶπες:

— Μόνη σὲ τοῦτο τὸν τόπο!... Σὲ τοῦτο τὸν τόπο!...

Γύρισα καὶ σ' εἶδα. Ἐνα μικρὸ χαμόγελο ζωγραφίζονταν στὶς κῶγες τῶν βαμμένων χειλιῶν σου κι ὄλο πήγαινε νὰ σπάσει σὲ κλάμμα. Τὰ μάτια σου εἶχανε κίολας ὑγρανθεῖ κ' ἡ φωνὴ σου ἔδβαινε πνιγμένη.

— Τί ἔπαθες παδί μου; σὲ ρώτησα καὶ σὲ πῆρα νὰ καθήσουμε μαζί στὴν τριμένη πολυθρόνα, ἐκεῖ στὴ γωνιὰ τῆς κάμαρας, πλάι στὸ μεγάλο τραπέζι ποὺ 'χα γιὰ γεῖο. Θυμάσαι;

Μὰ σὺ κάθησες πάνω στὰ γόνατά μου, κουλούριασες μὲ τὰ μπράτσα σου τὸ λαιμό μου, ἔγυρες τὸ κεφάλι σου στὸν ὄμο μου κ' εἶπες μὲ τὴν ἴδια σιγανὴ καὶ πνιγμένη φωνή:

— Μόνη και ξένη σ' όλο τόν κόσμο!

"Ενοιωσα την ανάγκη κάτι να σου πω για να σε παρηγορήσω. Μά τι; Το μόνο που θα μπορούσε να γαληνέψει την ταραγμένη σου ψυχή είναι να σε βεβαιώσω για τη γρήγορη ανόρθωση της τάξης σου στην αλέφαντη χώρα σας, να σου πω ότι όχι άργα θα πέσουν οι έξιοπιστές σας κι ότι σύντομα θα ξιναγουρίσεις στην πατρίδα σου, στο ζεστό σπιτάκι σου κ' έειπίνοντας εύωδιαστό τσάι πλαϊ στο ψηλό τζάκι θ' ανασυμάσαι τα τωρινά σαν ένα κακό όνειρο. Μά προτίμησα να σε βλέπω συντριμμένη, να σε νιώθω γερμένη στον ώμο μου σά λαθωμένο πουλί, παρά να σε παρηγορήσω μιλώντας σου για κάτι ποϋτε πιστευα κι ούτε εύχόμουν.

Μείναμε πάλι άμιλητοι, σά ν' ακούγομε φρεσιμένοι τα σφυρίγματα του βορηά και το βουϊτό των πεύκων και της χορμυδιάς. Έκείνη τη στιγμή ακούσαμε βήματα ν' αναβαίνουν την ξύλινη σκάλα, που περνούσε όξω από την πόρτα της κάμαρας και που ανέβαζε στο πάνω πάτωμα. Μου φάνηκες σά να συνήρθες από κάποιους μακρυνούς συλλογισμούς, γιατί γύρισες ξαφνισμένη και με ρώτησες:

— Ποιοί είναι;...

— Τ' άνήψια της σπιτονοικοκυρας μου... Κάθε βράδυ μαζεύονται δώ, τώρα το χειμώνα, για να βεγγερίσουν, σου είπα και βρισκοντας άφ'ρημη τη διακοπή της σιωπής σου σε ρώτησα τι πράμα συλλογίζονται.

Μά δέ μου αποκρίθηκες. Χαμογέλασες μόνο βιασμένα, τίναξες το κεφάλι σου, σά νάθελες να το μαθήσεις από τις θλιβερές του σκέψεις, έσφιξες δυνατώτερα τα μπράτσα σου στο λαιμό μου, με φίλησες κ' είπες φωναχτά τώρα:

— Ξαίρω πώς δέν είσαι καθόλου εύχαριστημένος μαζί μου ως την ώρα... Μά συμπάθησέ με... "Ερχονται στιγμές που ξεχνιέμαι μέσα στο παρελθό μου και δέν έχω διόλου συναίσθηση του τι είμαι σήμερα και για ποιό σκοπό με πλησιάζουν οι άνθρωποι...

Κι απλώνοντας τα γραμμένα σου πόδια στο ντυμένο χερούλι της πολυθρόνας έκανες να τραληχτεί το φόρεμά σου πάνω από τα γόνατα.

— Θέλεις τώρα; Ξαναρώτησες γελαστά και πρόθυμα.

Δέν πρόφτασα να σ' άπαντήσω. Κάποιος χτυπούσε στην πόρτα. Πεταχτήκαμε κ' οι δυο μαζί από την πολυ-

θρόνα. Φαινόσουν ταραγμένη, ως αν είσουν σϋ στη δική μου θέση. Σ' έκρυψι στη γωνιά που σχηματίζαν ή ντουλάπα και ο τοίχος και πήγα ν' ανοίξω.

— Καλή σπέρα σας!... "Ε, τι περιμένετε να σας κλέψουμε;... Γιατι δέν άνεβαίνετε;...

— Να φέρετε και το βιολί σας... "Απίψτε θα γίνει μεγάλη συναυλία!... "Ηρθε ο Κωστής με το φλάουτο κ' έλα; φίλος του με το βιολί του... "Ετσι θα έχουμε δυο δεύτερο βιολιά... Μά έλάτε λοιπόν... Τι μάς βλέπειε σαν άφηρημένους;...

Εί αν οι δυο άνειμές της σπιτονοικοκυρας μου.

— Δυστυχώς, δέ θα μπορούσε να σας συντροφέψω απόψε... Είμαι κακοδιάθετος... Θα πλαγιάσω νωρίς... Αύριο, αύριο βράδυ το δίχως άλλο.

— Μά τ' είναι πάλι αδιό!... Δέ φαίνεστε για να έχετε τίποτα... "Ω! να μάς λείψετε απόψε!... "Αδύνατο!... Θα στείλουμε τη θεία να σας άνεβάσει με το ζόρι...

— Μπάρ!... "Άστον, Τζούλια και θα ρθει μοναχός του σά θ' αρχίσουμε τη μουσική... Να το δεις...

Κ' έδειξα την πόρτα. "Εσϋ βγήκες ώστόσο από τη γωνιά και πήγες να καθήσεις στο κρεβάτι. Το χαρούμενο ύφος, που είχε πάρει λίγο πριν, δέν το ξεχώριζα τώρα στο πρόσωπό σου.

— Πόσο εύτυχημένα που φαίνονται αυτά τα κορίτσια!... Και να συλλογίζεται κανεις ότι μιά φορά... "Αχ! Θέέ μου, ψιθύρισες παρα ο' ουθώντας πάλι τις άσπρες ρίγες του χριστιού.

"Υστερα σηκώθηκες αναστενάζοντας, έβγαλες το πιλιό σου και καθίζοντας πάλι στην άκρη του κρεβατιού έκανες να βγάλης τα καστόρινα γοβάκια σου, μουρμουρίζοντας κάτι στη δική σου γλώσσα.

Στο πάνω πάτωμα ακούονταν τώρα το πιάνο το βιολί και το φλάουτο να παίζουν κάποιο πεταχτό τραγούδι από μιά νέα επιθεώρηση κ' οι κρουστάλλινες φωνές των κοριτσιών να τραγουδοϋν τα έρωτικά του λόγια:

Φιλί δώσε, φιλι πάρε
Ξαναδώσε, ξαναπάρε!
"Ελα εδώ ν' αγαλιαστοϋμε,
στά φίλια να ξεχαστοϋμε.

Σταμάτησες, με βγαλμένο μόνο το ένα γοβάκι, κάρ-
φωσες το βλέμμα σου στο ζωγραφιστό ταβάνι και στήλω-
σες τ' αὔτι σου.

— Τι ὠρῖα πού παίζουν και με πόσο κέφι τραγου-
γοῦν! ψιθύρισες κοιτάζοντάς με.

Και βυθίστηκες πάλι στις θλιθερές σου σκέψεις βλέ-
ποντας ἀφηρημένα το πεταμένο σου γοβάκι. Κάθησα δί-
πλα σου φέροντας το χέρι μου πάνω στο γόνατό σου:

— Σόνια, σὲ καταλαβαίνω μικρή μου και σὲ συμπο-
νῶ... Μὴν ξεχνᾷς ὅμως ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι, γιὰ τὸ μεγαλή-
τρο μέρος τῶν ἀνθρώπων, ἓνα φριχτὸ δράμα. Και στὸ
δράμα τοῦτο, πού ὡς λίγο καιρὸ πρὶν ἀγνοοῦσες, ἦρθε ἡ
σειρὰ σου νὰ παίξεις τὸ μέρος σου... Τὸ ξαίρω, μικρὴ
μου, πὼς εἶσουν ἀπροετοίμαστη γιὰ ἓνα τέτοιο ρόλο πού
σοῦ ἀναθέσανε οἱ ἴδιοι οἱ δικοί σου, μὰ τί θὰ κάνεις;...
Ν' ἀντισταθείς;... Μὰ τότε θ'ἀπρεπε νὰ πᾶς ἐνάντια στο
ρέμμα... Κι ὅποιος πάει ἐνάντια στο ρέμμα τὶ παθαίνει
Σόνια;... Ξαίρις;...

Σὰν ἄκουσες; νὰ λέω ἰδονομά σου γύρισες με κοίτοξες
κ' εἶλε; θλιμένα:

— Μιὰ ἐποχὴ ἔτσι μαζιόνταν στο σπίτι μας τὰ ξα-
δέρφια μου και κάναμε μουσικὴ... Τὶ δὲν μοῦ φέρνει στο
νοῦ ἡ βραδεῖά αὐτή!...

Δὲν εἶχες προσέξει σ'ὰ ὅσα σοῦ εἶπα.

Τὰ τραγούδια στο πάνω πάτωμα σταμάτησαν. Ἐγινε
ἡσυχία και μόνο τὰ γέλια τῶν κοριτσιῶν ἀκούονταν τότε-
πότε. Κ' ἐσὺ ἔβγαλες τ' ἄλλο γοβάκι, ξεπέρασες ἀπὸ τὸ
κεφάλι τὸ ριχτὸ σου φόρεμα και γρήγορα χώθηκες κάτω
ἀπὸ τὸ κόκκινο χράμι λέγοντας:

— Πῶ! π' ἐρωμένα εἶναι τὰ σεντόνια... Μὰ ἔλα λοι-
πόν γδύσου... Τὶ κάθεται;... Τὶ κρύα πού εἶναι τὰ
σεντόνια, θεέ μου...

Τὴν ἴδια στιγμὴ γέλια δυνατὰ ἀκούστηκαν πάλι στο
πάνω πάτωμα. Κάποιος μάλιστα χειροκροτοῦσε φωνάζοντας:

— Ναί! ναί!... Φαινὴ ἰδέα!...

Κ' ἡ συντροφιά πῆρε τὴ σκάλα κατεβαίνοντας δυὸ-δυὸ
τὰ σκαλιά. Ὅ,τι περίμενα γινόταν. Μαζεύτηκαν ὅλοι ὄξω
ἀπὸ τὴν πόρτα μου και τὴ χτυποῦσαν, τὴν ἰνᾶζαν ἐπικίν-
τυνα φωνάζοντας:

— Θὰ σὲ πάρουμε πάνω με τὸ ζόρι!... Δὲν τὸ κου-
νοῦμε ἂν δὲν ἔρθεις... Σηκωτὸ, σηκωτὸ!...

— Θὰ μοῦ σπᾶσετε τὴν πόρτα βρὲ σεῖς παιδιά...
Σταθεῖτε... Θὶ σᾶς δώσω τ' ἄλλο κλειδί ν' ἀνοίξετε, ἀκού-
σμηε νὰ λέει ἡ σπιτονοικοκυρὰ ἀπὸ τὸ κεφαλοσκόλο.

— Πήγαινε, πήγαινε γιατί ἂν ἀνοίξουν θὰ ἐκτεθεῖς,
εἶπε. ἐσὺ και κυλουριάστηκες μέσα στὰ σκεπάσματα.

Ἐξοχουμια, παιδιὰ... Μολὶς θ' ἀνέβαινα, σᾶς τ' ὀρ-
κίζουμια, φαναξὸ γιὰ νὰ τοὺς ἡσυχάσω.

Κι σὲ πλησίασα, ξεσκέλασα τὸ πρόσωπό σου, ἔφερα
σιμὰ τοῦ τοῦ διό μου και πῆγα νὰ σοῦ μιλήσω. Σ' εἶδα
νὰ πνίγεις τὰ δάκρυά σου στο λινὸ μαξιλάρι και σ' ἄκουσα,
ὅπως πρὶν, νὰ μιλεῖς στὴ γλώσσα σου.

— Πρέλει νὰ σ' ἀρήσω, Σόνια, γιατί ἀλιώτικα δὲ
θὰ φύγουν... Μὰ θὰ γοῦσω γρήγορα, σοῦ εἶπα χαιδέ-
οντας τὸ μπροστυλισμένο σου κεφάλι.

— Ναί, πήγαινε, πήγαινε, μ' ἀπάντησες χωρὶς νὰ
στ' αμυγήσεις τὸ κλάμμα.

Τὸνωσα. Ἦθελες νὰ φύγω, νὰ σ' ἀρήσω, νὰ μείνεις
μόνη γιὰ νὰ κλάψεις πιὸ ἐλεύθερα και πιὸ πολύ, ὅσο θ'
ἄκουγες τοὺς ἄλλους νὰ γελοῦν.

Ἡ μουσικὴ ἄρχισε πάλι νὰ παίζει στο πάνω πάτωμα.
Κι ὅταν τὰ κορίτσια σταματοῦσαν τὸ τραγούδι, ἀκούσαν
κάποιο β.ολὶ νὰ φαλτσάρει τόσο φριχτὰ!...

Σὰν κατέβηκα κόντευαν μεσάνυχτα. Μπαίνοντας στο
δωμάτιο πνίγηκα μέσα στὴ μυρωδιὰ τοῦ αἰθέρα. Τὸ φῶς
ἔμενε ὀθυστό.

— Σόνια, εἶπα σιγῶ, ψάχνοντας νὰ βρῶ τὸ διακόπτη
τοῦ ἤλεκτροκοῦ.

Μὰ δὲν ἔπρηνα ἀπάντηση. Κι ὅταν ἀναψα τὸ φῶς σ'
ἀντοίχισα πεσμένη στο κρεβάτι ἀνάσκελα, με τὸ ἓνα
πόδι κρεμασμένο στο κενὸ και με τὰ χέρια νὰ σφίγγουν
τὰ ζυρωμένα σεντόνια. Ἐτρέξω νὰ μουσανοῖξω τὸ παρά-
θυρο γιὰ νὰ καθαριτεῖ ὁ ἀέρας και σὲ πλησίασα.

— Σόνια, μὰ τ' εἶναι αὐτὰ, παιδί μου;... Ἐλα,
λοιπόν, πᾶμε στο παράθυρο νὰ συνέρθεις, σοῦ ψιθύρισα
ρίχνοντας μακρὰ σου τὸ φλακόνι με τὸν αἰθέρα.

— Φύγινε; με ρώτησες σὰ μέσα σ' ὄνειρο.

— Ναί, ναί φύγαμε... Μὰ σηκώσου...

Ἄνεδασες κουρασμένα τὸ βλέμμα σου καὶ μὲ κοίταξες
χωρὶς νὰ μιλήσεις. Πόσο εἶσουν ἄρρωστη Σόνια καὶ τὴ
ὄλιθερή σου εἴταν ἡ κατάστασή σου!

— Κίθησε, μὲ εἶτε; μτζεδόντα; τὸ κρεμασμένο σου
πόδι.

Σ' ἄκουσα Μὲ ξίνα κοίταξες μὲ τὸ ἴδιο κουρασμένο
βλέμμα, πῆρες τὸ κεφάλι μου σὴν ἀγκαλιά σου καὶ σὰ
ντροπιασμένα σιγῶλες:

— Ἐσὺ τώρα θὰ θέλεις, μὰ εἶμαι ἄρρωστη... Συ-
χώρησέ μου... Καὶ σκέψου τὴ δυστυχία μου... Ἄλλη
βραδεία, ναί;... Μ' ἂν πάλι θέλεις... Εἶμαι, ὅμως, ἄρ-
ρωστη!... Ἐνα πτώμα... Θὰ προτιμοῦσα νὰ γυρίσω σὺ
ξενοδοχεῖο μου...

Δὲ σοῦ ἀπάντησα. Πῆρα τὰ γοδακία σου ἀπὸ χίμω,
τὰ φόρεσα στὰ πόδια σου καὶ σὲ βοήθησα νὰ σηκωθείς.

Σὲ λίγο βγαίναμε σιγά σιγά ἀπὸ τὸ δωμάτιο γιὰ νὰ
μὴν ξυπνήσουμε τὴ σπιτονοικοκυρά. Σ' ὄλο τὸ δρόμο σ'
ἄκουγα ν' ἀνιστένεις βαθυὰ τὸν ψυχρὸ ἀέρα. Πηγαίναμε
κ' οἱ δύο ἀμίλητοι. Κι ὅταν στρίβαμε τὴ γωνιὰ τοῦ ἀνά-
θαρτου στενοῦ ποῦφρου στὸ δυσφημισμένο ξενοδοχεῖο τῆς
ἐπαρχιακῆς πολιτείας, ἄκουσα δυὸ ἀντροπῆδες φωνὲς νὰ λένε
τὸ νομά σου κ' ὕστερα τὴ μιὰ ἀπὸ τὶς δυὸ νὰ συμπληρώνει:

— Ἄν δὲ ρθεῖ οὔτε αἴριο σὴν ἐπιθεώρηση θὰ
τήνε κλείσουμε στὰ δημόσια.

Εἴταν δυὸ χωροφύλακες ποὺ φέρνανε βόλτες ἐκεῖ κα-
τασκοπεύοντάς σε. Δὲν ξαίρω ἂν ἐφτάξε ὡς τ' ἐφτά σου
ὅ,τι εἶπαν. Θυμοῦμαι μόνο πὼς κείνη τὴ στιγμή μαζεύτη-
κες σφιχτὰ πάνω μου, κι ὅτι μπήκες στὸ ξενοδοχεῖο βια-
στικά καὶ χωρὶς νὰ μὲ κληνηχτίσεις.

Κι ὅταν, γρονθώντας σπῆτι μου, βοήκα σπασμένο τὸ
τῆμά ἐνὸς πορτραῖτου καὶ βγαλμένα τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ
θυμωμένο καὶ μεθυσμένο σου χέρι, κάθησα καὶ συλλογι-
στηκα πόσα μάτια, δακρυσμένα ἀπὸ βαθειὰ εὐγνωμοσύνη,
θ' ἀντίκριζιν εὐλαβικά τὸ ἴδιο πορτραῖτο κεῖ πάνω σὴν
πατέριδα σου, τὴ στιγμή ποὺ σὺ χτυποῦσες τὸ τακοῦνι σου
στὸ γαλιὶ του κ' ἐγδαρνες μὲ τὰ μντερά, τὰ βαμμένα σου
νύχια τὰ γεμάτα φῶς καὶ θέληση μάτια του.

ΒΕΛ. ΦΡΕΡΗΣ

ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΑ

Μέσα στὸ πνιχτικὸ ἀπ' τὸν καπνὸ καπηλειὸ τοῦ Θα-
νάση τοῦ Κρητικῦ, ποὺ τὸ φώτιζε θαμπὰ θαμπὰ μιὰ κι-
τρινασμένη κ' ἀδύνατη φλογίτσα παλιοφάναρου, νυστα-
μένη σὰν τοὺς μουστερήδες του, ποὺ οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ
ὦρα τώρα κλείσανε ἡδονιὰ τὰ κουρασμένα τους μάτια κ'
ἀνοίξανε μακάρια τὰ στόματά τους, ροχαλίζοντας θορυβώ-
δικα, στήθηκε, σώνει καὶ καλά, κείνο τὸ χειμωνιάτικο
βράδυ καυγὰς ρωμαϊκὸς γιὰ φαντάσματα!... Κι' ἀφορμη
σὲ τοῦτο στάθηκαν ὡ πόσο κάτι πωράζοντες κουθέντες ποὺ
στοροῦσε στοὺς χωργιανούς, ἔτσι γιὰ νὰ περνᾷ ἡ ὦρα ὁ
κῦρ Ντελίκκος ὁ ἀγροταχυδρόμος, παρμένες μιὰ καὶ μιὰ ἀπ'
τ' ἀστυνομικὰ μυθιστορήματα, ποὺ μὲ μανία ξεκοκάλισε
τὶς προάλλες. Ἐ, μὰ ἦταν καὶ τεχνίτης ὁ κῦρ Ντελίκκος,
διαόλου κίλτσα, κ' ἔξερε νὰ γαρνίρει ὅπως ἔπρεπε τὶς
στοροῦλες του... δουλειὰ του βλέπει... νὰ βγάξει ἔτσι
κ' αὐτὸς ὁ φουκαριάρης κάτι... κάνα χαμομήλι γιὰ καμ-
μιὰ ζεάνα, ποὺ τόσο λαχταροῦσε.

Θά τονε ξέρετε, θαρρῶ, ἐποῦτον τὸν ὑπέροχον ἀνθρω-
πον... τουλάχιστο ἀκουστὸν θὰν τὸν ἔχετε. Ἀδύνατον ὄχι,
δὲν μπορεῖ... μιὰ τόσον κομοζακνυμένη γάτσα... Ἐξερε,
ποὺ λέτε, νὰ ρίχνει τὸ λάδι μεσ' τὴν φωτιά κ' αὐτὸς κατόπι
ἀποτραβιότουνα ἀφίνοντας τοὺς ἄλλους νὰ μαλλοκουεραιά-
ζονται... Ἐτσι μπράβο, σίγονρο παιγνίδι... Ἐτσι τ'
ἄρεσε τ' ἀνθρώπου κ' ἔτσι τοὺς ἀφήκε καὶ τώρα.

— Χά! χά! τζίνια!... καλικάντζαρους!... Τὶ μᾶς
πουλάτε ὦρὲ χριστιανοί, σὴν πίστη σας... Αἴντε νὰ σᾶς
δοῦμε... Μπὰς καὶ μᾶς πῆτε καὶ τίποτ' ἄλλο!... Θάχει
γούστο!...

— Νὰν τὰ πιστεύουνε οἱ μουρλοί, συμπλήρωσε ἕνας
χωργιανὸς ποῦπαιζε ταμποῦρλο μὲ τὰ δάχτυλά του ἀπάνου
στὸ τραπέζι.

— Καὶ γιατί ὄχι, ἀγάπη μου, νὰ μὴν τὰ πιστεύουμε
μιὰ καὶ τὰ βλέπουμε καὶ μὲ τὰ στραβά μας. Δὲν γγίξανε,
ἀδελφι, τὸν καπτὰν Μαῦρο οἱ καλικάντζαροι σὰ ροχότουνα
βράδυ βράδυ ἀπ' τὸ μῶλο στὸ χωργιό; Τὸν Μίχαλο, κεί-
νονε, πὼς τὸν λέεις, δὲν τότε σκουνητήξανε στὸ ρημοπή-
γαδο; Τὶ μᾶς λές; Πράματα ποὺ τὰ ξέρει ὡστόσο ὄλος ὁ
τουνηῖς!...

Κι' ἄρχισαν τότες τὰ πικριήματα. Ὁ καθένας τὸ δικό του... κάτι ποῦξερε ἀπ' τοὺς παππαλήδες του ἢ ποὺ τούγινε τοῦ ἴδιου, πᾶνε σαράντα χρόνια τώρα κι' ὄρσα πανιά! Εὐκαιρία, πού λέτε, νὰ δειξεῖ καθένας τὴ λεβεντοσύνη καὶ τὴν παλληκαριά καὶ τὴ δική του καὶ τῆς γενειᾶς του ὄλης... Ὅσοι κουκκουλομένοι στὶς βαθειὲς πλαγιασιᾶς πέρανε ἡδονικὰ τὸ πρωτόπνι τοὺς ξυπνήσανε τρομαγμένοι ἀπ' αὐτὴν φωνῆς, οἱ μεκρηῆδες ἀφίνανε τὸν πάγκο, κι' αὐτοὶ ἀκόμα οἱ γέροι πού τρυπωμένοι στὶς γωνίτες τοὺς παίζανε ἡσυχὰ τὸ σκαμπιλάκι καὶ τὴ σπαστρίτσα τοὺς ἀφίνανε μισοτελειωμένα τὰ παιγνίδια τοὺς καὶ ζυγώνανε ν' ἀκούσουν... Ξύπνησε, βλέπετε, ὄλωνε τὸ ἐνδιαφέρο κι' ἄστα τότες... Ἄρχισαν φωνῆς καὶ θόρυθος, θέ' μου' σὺν προεκλογικῇ ἀγόρευση βουλευτῆ... Ὡχ! σὲ ξεκούφαιναν μὰ τὴν ἀλήθεια...

Οὐρλιάζαν κάμποσες ὄρες κι' ὅπως ἦταν ἐπόμενο χωρίστηκαν σὲ δύο μερίδες — οἱ μισοὶ λέανε πᾶς βρισκόντουνα τέτοια φαντάσματα κι' οἱ ἄλλοι ὄχι. Οἱ μετχλεᾶνῆδες, ὄλο τὸ κουτσομπολιό, οἱ φωνακλάδες, οἱ μεθυσμένοι, οἱ καυγατζήδες, τὰ βρώμικα καὶ συχαμερὰ ὑποκείμενα τοῦ καπλιεῖοῦ καὶ τὰ διαλεγμένα τοῦ χωργιοῦ, κάθε καρυδιάς καρυδί, πήρανε καθένας τὴ μεριά τους· κ' ἔτσι τὸ πανδαιμόνιο γίνηκε σωστὸ κ' ἡ φασαρία μεγάλωνε· οἱ καρέκλες μόνο κι' οἱ κουμπούρες λείψανε νὰ μποῦνε σ' ἐνέργεια. Κοντὰ στ' ἄλλα ἄρχισαν καὶ τὰ βαρεῖα χτυπήματα μὲ τὶς γροθιῆς ἀπάνου στὰ τραπεζάκια, — ρωμαϊκὸ κι' αὐτὸ — ἄς ἀφίσουμε κατὰ μέρος τὰ βαρεῖα λόγια καὶ τὶς βρισιῆς πού ἀδιάντροπα ξεστομούσανε.

Στὴν ἄκρη τοῦ μεγάλου τραπεζιοῦ δυὸ χωργιανοὶ μὲ τὶς γραφικῆς τοὺς στολῆς καὶ σουβλερὰ μουστάκια κουβεντιάζανε φωναχτὰ πάνου στὸ ἴδιο θέμα καὶ μὲ τὴν ἴδια ἀερότητα.

— Μωρὲ μοῦ παλαθώσετε, ξείφηδες, καὶ κάθεστε καὶ μοῦ σκοτίζεστε μὲ κουταμάρες· ἄχ μουρλοί!... Καὶ ποῦ μοῦδες ἐσύ, πατριωτάκκο, τζίνια καμμιά φορὰ;

— Μωρὲ μὴ μοῦ πεισιμόνεις, σὲ λέω, ζωντόβολο... Βρίσκονται καὶ καλοθρίσκονται!... Ὁ πάππος μου μιὰ φορὰ...

— Στὸ διάολο κι' ἐσὺ κι' ὁ πάππος σου...

— Ἄκουσε με σπασμένη! Κάνε πομονή κι' ἄκουσε...

Μιὰ φορὰ πᾶνε λίγα χρόνια ὁ πάππος μου ὁ ὄχωρεμένος

— Καλὸ του καταβόδι...

— Μύρωσε μωρὲ καὶ τὸ χῶμα πού τὸν κρατᾶ... ἅγιος ἄνθρωπος... λοιπόν, πού λές, μιὰ βραδεῖα κοντὰ στὰ Κάλοντα

— Τὰ μάτια σου ἐβγάλαντα...

— Εὐ' αριστῶ ἐπίσης... Λοιπὸ, φίλε, ἄργησε νὰ στραφεῖ ἀπ' τὰ λειβάδια. Τὸν πήρε ὄξω τ' ἀνεμοθόχι καὶ κάπου τούπως ἴσαμε πού νὰ περάσει ἡ μπόρα... Κατόπι, σὰ βρισκότουνα κάτι πειὸ πέρα ἀπ' τὸ μισὸ δρόμο, ἐννοίωσε κί' ἔτσι, μακρὰ ἀπὸ δῶ, νὰν κι' αὐτὸς καθάλλικεμένος πίσω του, στὸ μουλάρι, καὶ νὰν τὸν σκουντᾶ νὰν τονε ρίξει κάτου... Κ' εἶδε κ' ἔλαθε ὁ κακόμοιρος νὰ γλυτώσει ἀπὸ τὰ νύχια του... θεὸς ὄχωρεστόν... ὄχι νὰ μοῦ λὲ πῶς... κι' ἀφίνοντας ἀτέλειωτη τὴ φράση του σταυροκοπήθηκε μουρμουρόντας... Μακρὰ ἀπὸ δῶ...

Στὴ μέση τοῦ τραπεζιοῦ ἡ συζήτηση ὄσο πήγαινε χιλάρων· ἡ τρικυμία ἄρχισε νὰ καλμαίρνει... Οἱ μεκρηῆδες ἀ' τοτραδηχτήκανε στὸν πάγκο τους, οἱ γέροι στὰ παιγνίδια τους κι' οἱ φωνακλάδες στὶς δουλειῆς τους, ἔτσι πού ἡ συζήτησι περιορίστηκε ἀνάμεσα σὲ πολὺ λίγους, πού κι' αὐτοὶ ἄρχισαν νὰ ὑποχωροῦνε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο ἴσαμε πού ἔμεινε σὲ δυὸ μονάχα χωργιανούς, τύπους πεισιματῆρες καὶ καυγατζήδες ποῦ θέλαν παντοῦ νὰ χώνουνε τὴ μυτῆρα τους ὄχι γιατί ἔξερνε τίποτις, ἀλλὰ ἔτσι τῶχανε γούστο τους... Τοὺς ἔξερε τέτοιους ὄλο τὸ χωργιό: τὸν Γιάννην τὸν παπυτσην, κοντούλην μὲ προκοίλι καὶ σβέλτο μουστάκι, τυλιγμένον πάντα σ' ἕνα τρίπιο ζιμποῦνι καὶ μιὰ ξεφτεισμένη βράκα, δείχοντας μούρη πηλάτσου καὶ πού καθότουνα σὰ βδέλλα στοὺς ἄλλους κ' ἔτσουζε σὰ τσουνκίθρα, καὶ τὸν Θεωδωράκη τὸν ράφτη, ἄλλον τύπου δεισιδαίμονα, μὲ μούτρα σὰ σουρωμένο στυπόχαρτο καὶ δάχτυλα κτρινιασμένα ἀπ' τὸν καπνὸ, ποῦγε γιὰ σημάδι μιὰ βαθουλή βούλλα κάτου ἀπ' τὸ πηγῶνι· βρώμαε πάντα κρασίλα, γιατί κάθε βράδου στοῦ Θεωδωρῶ ρουφούσε τὸν περίδρομό του καὶ ποτές του δὲν ἔφευγε ἀν δὲν ἄσπριζε πολλῆς φορὲς ἡ χιλιάρικη κι' ἀν δὲ γινότουνα ὁμοιος μὲ τὸν φτιάλᾶ πατριώτη μας... Γι' αὐτὸ ἦτανε ξεραγιανός, πετσι καὶ κόκκαλο, πού λέει ἡ κουθέντα, κι' ἀν καὶ τὰ μαλλιά του ἀ' πρίσανε ἀπ' τὰ χρόνια,

τὰ μυαλά του δὲν πήξανε ὡς τόσο, οὔτε τέτοιο σκοπὸ εἶχανε...

Τὸ θέμα τῆς ἀρχικῆς κουβέντας τοῦ κῦρ Ντελίγκου περιμερίστηκε κι' ὅλοι οἱ ἄλλοι σωπηλοὶ ἀκούανε τοὺς δύο καυγατζήδες; — τίς ἀστείρευτες πηγὲς πνεύματος!...

— Γζίνια ἔ! Τέτοια πράγματα σήμερα δὲν ἔχει, Θεοδωράκη μου. Ἐφυγε ἡ Τουρκιά ἀπ' τὸν τόπο μας, κόλι δὲν ἔχει. Σηκώνει λοιπὸ νερὸ τὸ κρασί μας...

— Μὰ βέβαια, τ' ἀπάντησε ὁ Θεοδωράκης σουφρώνοντας τὰ φρύδια του σὰ νὰ πρόβλεπε θύελλες. Κότζαμ κορμωστασία ἴσαμε 'κεῖ ψηλά, πάει νὰ φτάσει τ' ἄσπρα, ἔ, πὺ νὰ σοῦ φοβηθεῖ τέτοια κολοκύθια... καλικάντζαρους... χπ!... χπ!... Δὲ μὲ λές, σὲ παρακαλῶ, λιανὰ κρατᾶς νὰ μοῦ χιλιάσεις ἓνα 'κατοστάρι!...

— Τὶ πᾶ νὰ πεῖ Θεοδωράκη μου!, κοντούλης ναί, μὰ γι' ἄκου καὶ τὴν πιρσιμίαν «Μιτση; μά... ροτση;!...» Τουλάχιστο τὸν ἴπκιο του δὲν τὸν φοβᾶται... Καλικάντζαρους σοῦ λέει... Χμ!... σὰν τοὺς παληοὺς δηλαδή... σὰν τίς γρηές... ἔ, ὄξω ψωριάρηδες... Πέθανε ἓνας σιὸ σπῆτι, σοῦ λέει ἡ γρηά, καὶ τρεῖς μέρες δὲ σκουπίζει γιατί... εἶναι ἄμαρτία! Χμ! Σοῦ βάζει κάτω ἀπ' τὸν πεθαμένο ἀσβέστη κ' ἓνα σωρὸ τέτοια... Γιὰ νὰ γελᾶ κανέναν... δὲν εἶναι;

— Ἔλα, κόφτιο στὴν Παναγιά σου! Πάψε τὰ σαλιαρίσματα! Τὶς σοφίες σου καὶ τίς παλληκαροσύνες νὰ τίς φυλάξεις νὰν τίς βράσεις... νὰ πιεῖς τὸ ζουμί τους... Σάματις νὰ μᾶς πῆρες ἀπ' τὸ Παρίσι καὶ δὲ σὲ ξέρουμε ποῖος εἶσαι; Ἀπὸ δὴ δὲν εἶσαι κ' ἐσύ; Λοιπόν, ἔλα, σκάστο...

Ἦταν νὰ ξεκαρδιζεταί κανέναν μὲ τὴν συζήτησή τους; ὁ ἓνας ἔξερε νὰ κοροδεύει τὸν ἄλλον. Ἐπιχειρήματα τίποτες, κρύες καὶ ξερὲς ἀπαντήσεις καὶ βροσιές ὅσες θές. Συνηθισμένο κακὸ κι' αὐτό. Μὰ ὁ Γιάννης βγήκε ἀπ' τὰ ὄρια. Μιὰ τοῦλεγε νὰ πεῖ ἀλεύρι καὶ μιὰ καμπαναριό; μιὰ πέντε καὶ πέντε πόσα κάνουνε καὶ κάποτε τὸν πείραζε ἂν ροῦφηξε στὴ ζωὴ του γουργουλλάους⁽¹⁾. Ἴσως κι αὐτὸς νὰ μὴ

⁽¹⁾ Εἶδος σαλίγκαρων. Στὴν Κύπρο εἶναι πολὺ συνηθισμένη φράση. Σημαίνει, ἂν ποτές του γλέντησε καὶ πεῖο κοντὰ στὴν ἐνοια, ἂν φίλησε ποτές του γυναῖκα παρθένα πρώτος. Μὲ λίγα λόγια παραστατικὴ εἰκόνα μ' ὑστερόβουλη σημασία.

ἰθθελε, γιατί μιλοῦσε ἡ ζιβάνα πὺ ροῦφηξε νωρίτερα, ἀλλ' αὐτὸ σιανοχωρῶσε τρομερὰ τὸν Θεοδωράκη, πὺν γιὰ μεγάλο θάμα κίνο τὸ βραδυ οὔτε τὴν γλῶσσα του δὲν ἔβρεξε, γιατί ὁ κῦρ Θανάσως τοῦκοψε τὸ κρέτιτο.

— Ἔτσι, ὥστε μπάραπα Θεοδωράκη... καὶ δὲν τὸ ξέραμε!... Χμ!... Νὰ σὲ προσέχουμε λοιπὸ, μᾶς καὶ καμμιὰ νύχτα σὲ κλέφει κάνας καλικάντζαρος... Γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ... Ἀλήθεια τὸ ξέρεις, τώρα πειράζουν κι' οἱ νεραῖδες στὰ βρυσοπήγαδα καὶ στίς λαγκιές. Καιρὸς τους εἶναι... Ἐχει γούστο νὰ σ' ἀγαπήσει καὶ κνιμιά, μπάραπα, καὶ νὰν τὰ σκαρώσετε... Ποῖος ξέρει; Ἔ, τότες σίγουρα θὰ βγεῖ καὶ κάνα νεραϊδόπουλο...

Ὁ Θεοδωράκης πάνου σ' ἀ τελευταῖα λόγια σκύλιασε καὶ γίνηκε κίτρινος ἀπ' τὸ κακὸ του. Τὸν πρόσβαλνε ὁ Γιάννης, κατὶ οἰλογενειακὸ του πειραστὶ ὁ κοροῖδευε: πὺς ἡ γυναῖκα του ἦτανε σείρα καὶ διαδο, ὁ τους δὲν μπορέσινε νὰ δοῦνε. Κατὰ τίς ὅμως θεληματικὰ τὴν γλῶσσα του γιὰτ' ἦταν ντροπὴ νὰ λένε μὲς τὸ καληλεῖο τέτοια πράματα. Ἄν βρισκόντουνα ὅμως ἄλλοῦ, θὰν τοῦπινε τὸ αἶμα Τὸν παληάνθρωπο! Τὸν πρόστυχο! μουρμουροῦσε. Θὰν τὸνε γράππωνε ἀπ' τὰ κοινέλια του καὶ θὰν τὸνε βρον οὔσα χίμου, μὰ τί νὰ πεῖς τώρα. Ἀνάθεμα στὴν περιποίηση καὶ στὸν τόπο! Ποῦ θὰ μοῦ πάει ὅμως... Στ' αὐτὶ του σκουλαρίκι...

Καὶ σῶπασαν κι' οἱ δύο γιὰ λίγα λεπτά.

Κατόπι, στὸ μυαλὸ τοῦ Θεοδωράκη ξανάρθανε τὰ λόγια τοῦ Γιάννη, ἔσφιξε τὴ γροθιά του, γούρλωσε τὰ μάτια του καὶ ρίχνοντάς του ἄγριες ματιές, σὰ ρουφοῦσε νευρικὰ καὶ δευτέρου χαμομήλι γιὰ νὰ ζεσταθεῖ, τοῦπε.

— Ἔ, νὰ βάλουμε στοίχημα, ρὲ παιδαρέλι, νὰ σὲ δείξω. Νάτο... νέττο σκέτιτο καὶ μάλιστα παιγνίδι σίγουρο... ἂν πραγματικὰ τὸ λέει ἡ καρδιά σου καὶ περάσεις ἀπόψε ἀπ' τὸ φράγκικο νεκροταφεῖο καὶ μοῦ φέρεις ἐδῶ ἓνα κλωνάρι φοῖκο ἀπὸ κεῖ μέσα νὰ σοῦ ράψω ἀπὸ δικὰ μου ἔξοδα μιὰ φορεσιά χειμωνιάτικη — νὰ πετάξεις αὐτὰ τὰ βρωμοκούρελλα — ἀλλοιῶς καὶ δὲν περάσεις νὰ μοῦ κάμεις ἐσὺ ἀπὸ ἔξοδα σου ἓνα ζευγάρι γοβάκια... Σὺφωνοι;

Πολλὴ σκέψη δὲ χροιαζότουνα. Φωνάξανε δυὸ μάρτυρες ἀπ' τοὺς προεστοὺς καὶ τὴν κερά Γαρουφαλιά, τὴν γυ-

ναίκα του καφετζή, και δίνοντας τὰ χέρια τους βεβαιώσανε τὰ λόγια τους ξανά μ' ὄριο στο μουστάκι τους, σφιζανε ἀπὸ δυὸ τρεῖς ζιβάνες, γιὰ ζεστασιά κι' ὁ Γιάννης διασκελίζοντας τὰ σκαλοπάτια χάρθηκε μέσα στὴ σκοτεινιά...

Νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια, ὁ Γιάννης μὲ τὴν ὄρεξή του δὲν πῆρε τοῦτη τὴ δουλειά. Ὅχι γιατί δειλίασε, κάθε ἄλλο, ἀλλὰ γιατί ὁ καιρὸς ὅζω ἦταν διαβολεμένος. Βαρυχειμωνιά ἀπ' τὶς λιγοστές. Μιὰ φορὰ ὅμως κι' ὁ σατανᾶς τᾶφερε ἔτσι, δὲ μπορούσε νὰ κάμει κι' ἀλλοιώτικα. Πιάστηκε σὰν ποντίκι.

Ὁζω στὸν δρόμο ὁ βοριάς ἄγριος και παγωμένος οὐρλιαζε τὸν ἀνατριχιαστικό του σκοπὸ κι' ἡ πλάση ἦτανε βυθισμένη μέσα σ' ἀδιαπέραστη μαυρίλα, λὲς και τήνε βάρφανε μὲ κατράμι. Τὸ φεγγάρι κρυβότουνα πίσω ἀπ' τὰ μαυριδερά σύμφερα, πὸν ἀνάκατα κουνιόνταν μιὰ πάνω και μιὰ κάτω σ' ὄν οὐρανὸ και τὰ λιγοστά φανάρια τοῦ χωριουῦ ἀπ' τὴ μανία τοῦ βορηᾶ σβύσανε. Σύντροφοί του στὸν δρόμο θᾶσαν μονάχα τὰ σωπηλά και πνιχτικὰ σκοτάδια και τ' ἄγρια μουγκρητὰ τοῦ βορηᾶ — ψυχὴ ζωντανὴ καμμιὰ.

Προχωροῦσε ὡστόσο ἄφοβι μὲ τὸ τσιγάρο στο στόμα. Ἐννοιωθε βέβαια τὸ κρὺ πὸν τοῦ περечούσε τὰ κόκκαλα και τὰ βελόνιαζε και τοῦτσουζε ἄγρια τὴ μύτη, μ' ἀδιαφοροῦσε. Σκέψες κακὲς δὲν τότε βασάνιζαν, περισσότερο μάλιστα γελοῦσε μὲ τὸν Θεωράκη. — Ἐ, σκεφτότουνα σὰ προχώραε, γιορτὲς εἶναι και χειμῶνας διαολεμένος. Ἄστειᾶ δὲ σηκώνει. Μιὰ φορεσιά κινουόγια, ἔτσι κελεπούρι μάλιστα, εἶναι μεγαλεῖο... Χά... χά...

... Θᾶχε πειὰ βγεῖ ὀλόγελα ἀπ' τὸ χωριὸ κι' ἔπερνε τὸν ἀνηφορικό, ποῦφερνε στο νεκροταφεῖο. Ἀπὸ μακριὰ ἄκουσε τὸ τραγούδι τοῦ νυχτοπουλιουῦ και ξεχώρισε τὴ μαυρίλα πὸν κάνανε τὰ ψηλά κυπαρίσια, μὰ δὲ δειλίασε.

Πλησίασε. Ἐβλεπε πειὰ καλὰ και τοὺς μαυριδεροὺς τοίχους και τὴ σιδερένια πόρτα. Τὰ δέντρα μέσα μουγκρίζαν ἄγρια και λύγιζαν τόσο ποῦλεες πὸς ἔθελαν νὰ τσακιστοῦνε και νὰ πέσουν κάτω στὴν ὄρη γῆ νὰ ξεποστάσουν. Μπῆκε μέσα. Πένθιμη σιωπὴ. Μιὰ μυρουδιά λιθωνοῦ ἀνάμιχτη μὲ μούχλα τοῦ χτύπησε στὴ μύτη. Δυὸ κιντήλια μένανε ἄσθυστα και μὲ τ' ἀδύνατό τους φῶς, σὲ στενὲς λουρίδες, φώτιζαν τὰ γειτονικὰ μνημούρια, μὲ

τὰ μαραμμένα στεφάνια, και τοὺς δλόμαυρους μισογερμένους σαυροὺς πὸν στὶς σκοτεινὲς μεριὲς πέρνανε τρομαχτικὰ σήματα.

Διακέλησε κάμποσα μνημούρια κι' ἔφτασε στο φοῖκο, ἔκαψε ἓνα κλαδάκι και γιομάτος χαρὰ προχώρησε στὴν πόρτα γιὰ νὰ στραφεῖ... Μ' ἀλλοίμονο!... Μόλις ἔκανε νὰ πλησιάσει τὴν ξόπορτα πιστοχώρησε μὲ τρομάρα. Στ' ἄνοιμά της διάκρινε κάτι ὄλασπρο, σωριασμένο στὴ μέση, πὸν κουνούσε...

Πάγωσε στὴ θύμησή του ἤλθαιε τὰ λόγια τοῦ κυρ Θεωράκη, ἔδγαλε ἓνα μουγκρητὸ και φαρδιὰ πλατεῖα σωριάστηκε χάμου...

Τὸ ὄλασπρο πὸν φάνταζε σὰ φάντασμα, σὰν εἶδε τὸν Γιάννη νὰ σπαρταράει στὴ γῆς σὰν τὸ γεσοκοπιασμένο ψῆρι, πλησίασε νὰν τοῦ προσφέρει ἓνα σπλαχνικὸ ἀδελφικὸ χέρι, τίποτες ὅμως. Ὁ Γιάννης στέναξε βαθειά, μούγκρησε ἄγρια σὰ βῶδι πὸν τὸ στέλνουνε στο μακελιὸ, τερωθῆκε και κατόπι ξέλιασε. Τὰ μάτια του γουρλωμένα βγήκανε ὅζω ἀπ' τὶς κόρες και τὰ σαγόνια του σφιχτοκλειδωθήκανε... Ἐσκασε ἀπ' τὸν φόβο του...

Τὸ «ὄλασπρο» τὸν κούνησε σιγὰ-σιγὰ.

— Γιάννη! ἐγὼ 'μαι, μὴ φοβᾶσαι, καῦμένε... Ἐλα, σήκω... Σ' ἀστειέψι...

Καμμιὰ ὅμως ἀπάντηση, καμμιὰ κίνηση.

— Γιάννη! Γιάννη!...

Ἐνα σιγαλὸ κι' ἀδιάκοπο κλάμα ἀντήχησε τώρα ἀπ' τὸ ἦσοχο σπῆτι τῶν νεκρῶν, κλάμα πὸν σιγὰ-σιγὰ γινότουνα πὸν δυνατὸ και πειὸ παραπονιάρικο... Ἄν τύχαινε κανένας νὰ διάβαινε ἀπὸ 'κεῖ θᾶλεγε πὸς θᾶταν μοιρολόι κάποιας ἄμοιρης μάνας, ἓνα νανούρισμα μιᾶς χηρεμένης ὑπαρξης, λίγα γλυκόλογα γιὰ συμπόνεια στον ἀδικοχαμένο τους νεκρό... Μὰ ὄχι τέτοιο... Μιὰ ὑπαρξη θρηνοῦσε τὸν ἀδικο χαμὸ μιᾶς ἄλλης ὑπαρξης, πὸν θᾶλήτᾶ της στάθηκε ἀφορμὴ ἡ ἴδια μιὰ ψυχὴ πὸν τὴν ἔλυωνε ὁ πόνος κι' ἡ τύχη...

Τὸ σωριασμένο ὄλασπρο φάντασμα πὸν ἡ ψίχρα τοῦ θανάτου τοῦ παρέλυε τὴ δύναμη και τὸ ἔκαμνε ν' ἀνατριχιάζει σύγκορρο, κρατόντας στὴν ἀγκαλιά του τὸ ἄψυχο κορμὶ τοῦ Γιάννη, βγήκε τρεχάτο ἀπ' τὸ νεκροταφεῖο και κλαίοντας χάρθηκε μέσα στὴ σκοτεινιά...

Τὶ νᾶναι ἄραγε; τ' ἀσπροφορεμένο αὐτὸ φάντασμα ποῦ κουνιότουνε, ποῦτρεχε, ποῦ μιλοῦσε καὶ ποῦκλαίε; Τίποτες ξωτικό ἀπὸ κείνο ποῦ μᾶς ἄφησε ὁ μῦθος κι' ἡ παράδοση ἢ τίποτες ἄλλο... κάτι τί... Τί νᾶναι;

Τίποτε περισσότερο. Ἦταν ὁ γνωστός μας Θεοδωράκης, ὁ κανγατζῆς τῆς ὁ πεισματάρης τοῦ χωρογιῶ, ποῦδύε τὸ στοίχημα. Μόλις ὁ παπουτσιῆς ἀπομαρτυρήθηκε ἀπ' τὸ καφενεῖο αὐτὸς παίρνοντας ἀπ' τὴν καφετζίνα ἕνα σεντόνι ρίχτηκε πίσω ἀπ' τὸν Γιάννη, μὲ πολλὴ προφύλαξη τὴ στιγμή δὲ ποῦ κείνος πῆγε νὰ κόψει τὸ κλαρί, αὐτὸς τυλίχτηκε τὸ σεντόνι καὶ σωριάστηκε στὴ πόρτα...

ΚΥΠΡΟΣ 1926

ΔΗΜΗΤΡ. Ν. ΜΑΡΑΓΚΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Γρ. Ν. Θεοχάρη, «Φωνὴς χωρὶς ἤχο» Πειραιῶς 1927.

Στὴ ζωὴ, ἡ ἐπιπολαιότητα τοῦ νέου δικαιολογείται γιὰτὶ ἡ ὁρμὴ του στοῦ νὰ ρίχεται σὲ συμπεράσματα, στοῦ νὰ παίρνει ἀποφάσεις τῆς στιγμῆς εἶναι ἡ μεγαλύτερὴ του χάρις. Μὰ στὴν Τέχνη τὸ πρᾶγμα εἶναι διαφορετικό. Ἐκεῖνος ποῦ θὰ πάρει τὸ βασιλικὸ της μονοπάτι πρέπει πρῶτα ἀπ' ὅλα νὰ χει συνειδητοποιήσει τὴν ὁρμὴ του, ἔτσι ποῦ στ' ἀνέβα του σταῖ σκαλιὰ τοῦ παλατιοῦ της νὰ φανερώνεται μὲν νέος καὶ σφριγηλός, μὰ μέσα στοῦ προπεύμενο δέος.

Ὁ κ. Θεοχάρης δὲν ἔχει συνειδητοποιήσει καμιάν ὁρμὴ. Μονάχα κάνει ὅ,τι κάνει καὶ στὴ ζωὴ, σὰν «εἴκοσι χρονῶν» ποῦ εἶναι. Βιάζεται. Μὰ βιάση καὶ πηδήματα δὲ φτάνουν. Τὸ ἔργο του σὰν ἔργο δὲν προσφέρει τίποτα. Μένει ἡ προσπάθειά του. Γεμάτη καλὴ θέληση. Στιχοπλέκοντας ποτὲ κανεὶς δὲ ζημιώνει. Ἡ ζημία ἀρχίζει τὴ στιγμή ποῦ τ' ἀκόμα ἀζύμωτα παιγνιδάκια τοῦ νέου μαντρίσουν τίς σελίδες ἑνὸς βιβλίου.

Ἄλεκου Γιούλη, «Περασμένα» Ἀλεξάνδρεια 1927.

Λίγο σὰν ἀφηγήσεις περιστατικῶν. Περισσότερο σὰν ὁμολογίες σὲ φίλο, τυπωμένες κατὰ λάθος σὲ βιβλίο. Καὶ θέλω μόνον νὰ πιστεύω πὼς ὁ κ. Γιούλης δὲν ἔχει πρὸς τὸ παρὸν λογοτεχνικὲς ἀξιώσεις. Δὲ θὰ πρεπε νὰ χει.

M. ANT.

I. Τριανταφυλλίδη «Δημοτικισμός» (Ἐνα γράμμα στους δασκάλους μας. Τὶ ἔγινε στὰ 1921 καὶ τὶ θὰ γίνη τώρα. Γλωσσικὴ μυθολογία, δημοτικισμός καὶ κομμουνισμός. Τὶ πιστεύω.) Ἀθήνα 1926.

Ἐνα βιβλίο καλογεγυμένο, διαφωτιστικό, πειστικό — βγαλμένο γιὰ νὰ διαβαστῆ ἀπ' τοὺς δασκάλους μας, προωρισμένο νὰ τοὺς δώση νὰ νοιώσουν τὴ φορὰ καὶ τὴν ἔκταση τοῦ μεγαλύτερου φαινόμενου τῆς σύγχρονης νεοελληνικῆς κίνησης ποῦ λέγεται: Δημοτικισμός. Δημοτικισμός ὄχι πιά λογοτεχνικός ποῦ σήμερα εἶναι παράδοση ἱερὴ τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων. Ἀλλὰ Δημοτικισμός ἐκπαιδευτικός ποῦ θὰ εἶνε ἡ ἀναγέννηση τῆς νεοελληνικῆς παιδείας, φωτισμός καὶ ξανάγειωμα τοῦ νεοελληνικοῦ σχολείου.

Τὸ βιβλίο τοῦ Τριανταφυλλίδη, γεγυμένο μὲ τὸ ἀληθινὸ πάθος ἑνὸς γεμάτου εὐλικρίνεια, ἐνθουσιασμοῦ καὶ αὐτοθυσίας ἀγωνιστῆ, πρέπει νὰ καταταχθῆ στὴ σειρά τῶν λίγων ἐξαιρέτων ποῦ ἔχουν ἀπάνω στοῦ πολυθρήλητο ζήτημα δημοσιευθῆ. Στέκεται δίπλα σὲς μονογραφίες τοῦ Φωτιάδη καὶ τοῦ Γιαννίδη καὶ ἀξίζει νὰ διαβαστῆ ἀπ' ὅλους.

M. Τριανταφυλλίδη I «Ἡ γενικὴ τῶν ὑποκοριστικῶν σὲ — ἀκί καὶ τὸ νεοελληνικὸ κλιτικὸ σύστημα. II «Ὁ τονισμός τῆς γενικῆς τῶν προπαροξυτόνων ἀρσενικῶν σὲ ὁς - καὶ οὐδετέρων σὲ - ὶ» — σὲ τεύχος ξεχωριστό τῶν «Βυζαντινῶν καὶ νεοελληνικῶν Χρονικῶν (Byzantinisch-neugriechische Jahrbücher) τοῦ Ν. Βέη, Ἀθήνα 1926.

Καὶ οἱ δύο: ἐξαιρέτες, ὑποδειγματικὲς μονογραφίες τοῦ ἐκλεκτοῦ νεοέλληνα Γραμματικοῦ. Δείχνουν γλωσσικὴ φινέτσα, φιλοπονία καὶ συστηματικὴ ἀληθινὰ ἐπιστημονικὴ.

Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ἀξίζει νὰ σημειωθῆ μιὰ παληὰ παρατήρηση τοῦ Καβάφη — ἀπάνω τὸ θέμα τῆς πρώτης ἐργασίας — ποῦ ἀποδείχτηκε πολὺ σωστή: ὁ λαὸς σχηματίζει γενικὴ ἐκείνων μοναχὰ τῶν οὐδετέρων εἰς - ἀκί ποῦ δὲν τοῦ κάνουν ἐντύπωση ὑποκοριστικῶν. Ποτὲ ὁμως ἐκείνων ποῦ νοῦθει πὼς εἶναι ὑποκοριστικά. Δὲν λέει δηλ. ποτὲ: σπιτακιῶ, σπιτακιῶν. Ε.

«Ὁ Χρυσὸς Γάϊδαρος» τοῦ Lucius Apuleius, ἐκδοτικὴ εἰσαγγελία «Γράμματα» 1927.

«Ὁ Χρυσὸς Γάϊδαρος» τοῦ Ἀπουλήϊου, ὅπως καὶ τὸ εὐθύμο, τὸ χαριτωμένο ἔργο «Λούκιος ἢ ὄνος» τοῦ θαυμάσιου Λουκιανοῦ, ἔχει τὴν πηγὴ του σὲ βιβλίο (τὸ ὁποῖο δὲν διασώθηκε) τοῦ Λουκιῶ τῶν Πατρῶν ποῦ ὀνομάζονταν «Μεταφορῶσεων Λόγοι Διά-

φοροι». Δέν είναι βέβαιο πότε ἔζησε ὁ Λούκιος: γιά τὸ ἔργο του ἔχουμε πληροφορίες ἀπὸν Φώτιο. Τοῦ Ἀπουλίου ἡ ἀφήγηση τῶν περιπετειῶν τοῦ μεταμορφωθέντος Λουκίου (ἔτσι λέγεται ὁ ἥρωας τοῦ βιβλίου) εἶναι πολλές φορές εὐχάριστη καὶ μᾶς κάμει νὰ λυπούμαστε πού δέν ἔχουμε τὸ ἑλληνικὸ πρότυπο τοῦ Πατρῖνου συγγραφέα. Ἀπὴν ἀφήγηση ἀποκοτῶμε διάφορες πληροφορίες γιά τὴν κοινωνία τῆς Ἑλληνο-ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Στὸ Ἑρωτὰ καὶ τῆς Ψυχῆς.

A. T.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΑΡΧΗ ΚΟΒΑ: «Διηγήματα». Ἀθήνα 1925. Ἐκδοτ. Οἶκος Λεπτέρη Μπέρετ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

«Νέα Ἑστία». 1 Δεκεμβρίου 1927.

Συνεχίζεται καὶ στὸ τεῦχος αὐτὸ ἡ πολὺ καλὴ λαογραφικὴ μελέτη τοῦ κ. Κώστα Μαρίνη «Τὸ χωριό». Μᾶς ἄρεσε τὸ διήγημα τῆς Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας «Τὸ Μοιραίο» καὶ οἱ στίχοι («Στὰ Ξένα») τοῦ κ. Μιχ. Πετρίδη.

Στὴν ἀρχὴ τοῦ περιοδικοῦ δημοσιεύεται ἓνα ἰταλικὸ ποίημα τοῦ κ. Γ. Στρατήγη γιά τὸν Φάσκοιο, μὲ ἑλληνικὴ μετάφραση. Τὸ πρῶτο τετράστιχο (δίδουμε τὴν ἑλληνικὴ μετάφραση)

«Ἑλλάς καὶ Ἰταλία, μ' ὀλόθερμη ἀγάπη
ἀδελφικὴ κα' ὑπεράσθηρη
στὴ θάλασσα τοῦ Αἰγαίου τὴν ἔνδοξη κα' αἰώνια
σφίγγουν τὸ χέρι»

μᾶς ἔκαμε ν' ἀπορήσουμε καὶ πιστεύουμε κάθε Ἕλληνας θὰ συμμεριστεῖ τὴν ἀπορία μας. Βέβαια στὸ Αἰ γ α ἰ ο ν π έ λ α γ ο ς ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Ἰταλία δέν σφίγγουν τὸ χέρι «μ' ὀλόθερμη ἀγάπη».

«Νεοελληνικά Γράμματα» Ὀκτώβριος - Νοέμβριος 1927.

Πλούσιο σὲ ἐκλεκτὴ ὕλη τὸ διπλὸ αὐτὸ τεῦχος τοῦ τόσο συμπαθητικοῦ περιοδικοῦ τῆς Κρήτης. Οἱ πολὺ καλοὶ διηγηματογράφοι Γιάννης Μουρέλλος καὶ Βελ. Φρέρης ἔχουν δυὸ ὥραϊα

διηγήματα,— ἡ «Τατιάνα Ἰβάνοβνα Κασκίν» τοῦ κ. Μουρέλλου πάνω στὴν ρούσικη νοστοροπία, καὶ οἱ «Τέσσερις Μαστόροι» τοῦ Φρέρη ἀπὴν σειρά τοῦ «Προλεταριακῆς Τραγωδίας», μὲ τὸ λεπτὸ παρουσίασμα τῆς ψυχῆς τῶν ἐργατῶν καὶ τὴν ἐντεχνη περιγραφή τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς τους.

Ποιήματα: Σκίπη, Μήτσου Παπανικολάου, Μιχ. Πετρίδη. Συνέχεια τοῦ λυρικοῦ δράματος τοῦ κ. Λευτέρη Ἀλεξίου «Ἡρακλῆς καὶ Ὀμφάλη». Μελέτες τῶν κ. Θ. Βλιζιώτη, Δημ. Κυριάκου καὶ Ἄντ. Γιαλούρη.

«Νεοελληνικὴ Τέχνη» Ὀκτώβριος - Νοέμβριος 1927.

Ἕνα καλὸ φυλλάδιο. Ὁ Ἄλκης Θρούλος μᾶς δίνει «Ἕνα στοχασμὸ γιά τὴν Τέχνη» καὶ ὁ κ. Γ. Βαλταδώρος ἓνα διήγημα «Ἡ ζωὴ». Πολὺ ὁμορφῆ ἡ «Κεφαλλονίτικη Ἀκτὴ» τοῦ κ. Μ. Δ. αἰσθάνεται κανεὶς πῶς τὴν ἀγαπᾷ εὐλικρινά τὴν Κεφαλλονίτικη ἐξοχή: «Ἄ, ἔχει ἓνα δικό του στὴν τὸ Κεφαλλονίτικο τοπεῖο».

Διαβάζουμε ἓνα ποίημα τοῦ κ. Σπύρου Παναγιωτόπουλου «Ὁ Λαῦρος Πόθος» κα' ἓνα τοῦ κ. Παύλου Κριναίου «Τ' ὄργανετο τοῦ Δρόμου». Ἀρκετὰ καλὸς ὁ «Ἰππότης» τοῦ κ. Μ. Ζώτου πού καὶ πῶς στὴν ἐκφραση ἢ στὴν attitude θυμίζει ἐλαφρῶς Καβάφη: «Ἦταν ἰππότης, κατὶ ἔπρεπε νάναί κα' ἦταν ἰππότης». Χαριτωμένο τὸ σημείωμα γιά τὸ «Μπάγκειο»: ἔπρεπε ὁμοῦς νάναί μαζρότερος βλέπομε ὅτι τὰ πρωτεία καὶ μόνιμης διαμονῆς καὶ κατανάλωσης μπογάτσας ἔχει ὁ ἀγαπητὸς Μάριος Βαϊάνος. Ἡ «Νεοελληνικὴ Τέχνη» θὰ βγάλει Πρωτοχρονιάτικο Φύλλο πολυσέλιδο καὶ εἰκονογραφημένο.

«Ἑλληνικά Γράμματα». (16 Νοεμβρίου, 1 Δεκεμβρίου).

Ἀπὸ τεῦχος τοῦ Νοεμβρίου ξεχωρίζουμε ἓνα ἱστορικὸ ἀρθρο τοῦ Φώτη Κόντογλου «Ἡ πολιτορκία καὶ τὸ πάρσιμο τῆς Χαλκίδας ἀπὸ τὸ Σουλτὰν Μεμέτη στὰ 1470» καὶ τὴ συνεργασία Μ. Κλωνάρη, Χ. Χρηστοβασίλη, Α. Π. Δελμούζου. Στὰ σημειώματα βρίσκουμε μιὰ πολλὴ σωστὴ παρατήρηση σχετικά μὲ τὸν μυθιστοριογράφο Μ. Ντεκομπρά τοῦ ὁποῦ τὰ ἔργα ἄν καὶ εἶναι εἶδους κατώτερης λογοτεχνίας διαβάζονται παρὰ πολὺ, κρίνονται εὐνοϊκὰ καὶ ἐμπνέουν ὕμνους γιά τὸν συγγραφέα. Στὴν Εὐρώπη, ἔχει παρεξηγηθεῖ ἄραγε ἡ ἰδέα τῆς Τέχνης; Δέν θέλουμε νὰ βγάλουμε τέτοιο συμπέρασμα. Εἶναι ἡ ἐποχὴ πού ἀποφεύγει νὰ σκεφθεῖ σοβαρά.

Στὴ στήλη τῶν περιοδικῶν γράφοντας γιά τὴν «Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη» πειράζουμε τὸν συνεργάτη μας κ. Μάριο Βαϊάνο τοῦ ὁποῦ

ἐν τοῖτοις τὰ ποιήματα δὲν στεροῦνται εἰλικρινούς καὶ ἀδολφῆς ἔμπνευσης, καὶ ἄς μὴ συμφωνοῦν τὰ “Ἑλληνικά Γράμματα”.

Στὸ τεῦχος I Δεκεμβρίου βρίζουμε ἓνα ἄρθρο τοῦ κ. Δ. Εὐ-αγγελίδη πάνω στὸν μεγάλο φλωρεντινὸ ζωγράφου Τζιόττο μιὰ δόξα τοῦ 14ου αἰῶνα καὶ κλισὲ τῶν καλύτερων ἔργων του.

Ἐχει μείνει ἡ φράση: *E giusto come l'Ō del Giotto* θυμίζοντας τὸ τέλειο ζωγράφιμα ἐνὸς Ὁ ἀπτόν Τζιόττο πού θεωρήθηκε μεγάλη ἐπιδεξιότητα στὸ σχέδιο.

Σημειώνουμε τὴ λαογραφικὴ μελέτη τοῦ κ. Δ. Λουζοπούλου· συνεχίζεται ἡ μελέτη τοῦ κ. Α. Π. Δελμούζου.

“*Ἀναγέννηση*”, Ὀκτώβριος 1927. Ἀθήνα. Ἀπτά περιεχόμενα τῆς σημειώνουμε τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Φιλήντα γιὰ τὴν ὀρθογραφία. Τὸ τεῦχος συνοδεύεται ἀπὸ παράρτημα, τὸ 2ο φυλλάδιο τῆς “Σχολικῆς Πράξης”, Ὀκτωβρίου καὶ αὐτό.

“*Τὰ Παρασκήνια*”, Ὀκτώβριος 1927. Μὲ στίχους τοῦ κ. Ἰσάντρου Ἄρι, τοῦ κ. Πετρίδη, τοῦ κ. Κυριαζῆ καὶ τοῦ κ. Καρθαίου μὲ πεζὰ τοῦ κ. Βαλταδώρου (διήγημα) καὶ τοῦ κ. Βάλα (περὶ κινηματογράφου) μὲ μεταφράσεις (ἀπὸ Γαλλικὸ) τοῦ κ. Βρυγᾶ. Τὰ “Παρασκήνια” δεινὸν λεπτομέρειες τοῦ ἔορτασμοῦ τῆς πεντηκονταετηρίδας τοῦ Παλαμᾶ στὸ Μαρούσι. Δημοσιεύουμε μιὰν ἐπιτολὴν τοῦ ποιητῆ πρὸς τὴν διοργανωτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ ἔορτασμοῦ. Τὴν ιδέα τοῦ ἔορτασμοῦ αὐτοῦ εἶχαν οἱ κ. Π. Ταγκόπουλος, Θ. Κυριαζῆς, Γ. Κασιμπάλης καὶ Σ. Παπουτσάνης. Ἔλαβε χώρα σ’ ἓνα ξενοδοχεῖο. Μιὰ κυρία ἔπαιξε στὸ πιάνο πρῶτα τὸ *Andante* τοῦ Chopin, καὶ ἔπειτα τὸ Προλούτιο τοῦ Καλομοίρη ἀπτοῦς Ἰάμβους καὶ ἀναπαίστους τοῦ Παλαμᾶ· εἶπε λίγα λόγια ὁ κ. Παπουτσάνης· τραγοῦδησε ἓνας βαρύτονος ὁ κ. Γιαταγάνης· ὁ κ. Κασιμπάλης διάβασε τὸ γράμμα τοῦ ποιητῆ πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν καὶ ὁ κ. Π. Ταγκόπουλος μίλησε γιὰ τὴν ποίηση τοῦ Παλαμᾶ· καί, μετὰ, ξανατραγοῦδησε ὁ κ. Γιαταγάνης. Αὐτὰ γινήκανε τὴν Κυριακὴν 11 Σεπτεμβρίου· στίς 28 Σεπτεμβρίου ἔγινε δεξίωση τοῦ Παλαμᾶ στὸ μέγαρο τοῦ κ. Παπουτσάνη, στὸ Μαρούσι πάλι· καὶ τὸ βράδυ δεξίωση στὰ γραφεῖα τῆς Κοινότητος τοῦ Μαρουσιῦ. Τὰ “Παρασκήνια” τυπώνουν δυὸ ποιήματα τοῦ Παλαμᾶ τὴν “Ἀνατολὴν” καὶ τὸ “Ρόδου Μοσκοβόλημα”. Ἐνα σκίτσο τοῦ κ. Δ. Δημητριάδη μᾶς δείχνει τὸν ποιητὴν στὸ γραφεῖο του, καὶ ἓνα ἐνσταντανέ τοῦ φωτογράφου κ. Εὐαγγελίδη μᾶς παρουσιάζει τὸν Παλαμᾶ μὲ τὴν οἰκογένειαν Παπουτσάνη καὶ ἄλλους φίλους.

“*La Semaine Egyptienne*” Κάιρο. Ἡ ἀνταπόκρισὴ τῆς

ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τοῦ φυλλαδίου 25 Νοεμβρίου ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἔκθεσιν τοῦ ζωγράφου Ἀποστόλου Γεραλή (στὴν αἴθουσα τοῦ Παρνασσῶ). Στὸ ἄρθρο “γιὰ τὴν Ἀνατολίτικη Μουσικὴ” βρίζουμε διάφορες σωστὲς παρατηρήσεις πάνω στὰ τραγούδια τῶν Αἰγυπτίων χωρικῶν. Τὸ ἴδιο φυλλάδιο περιέχει τὴν εἰκόνα τῆς κ. Ἀζίζας Ἐμίρ, αἰγυπτίας ἠθοποιῆς τοῦ κινηματογράφου.

“*Παναγύπεια*”, περιοδικὸ ἑβδομαδιαῖο γιὰ παιδιὰ, ἐφήβους καὶ κορίτσια· ἐκδίδεται ἀπὸ “Γράμματα”.

Τὰ φυλλάδια τοὺς παρουσιάζουμε πάντα καλὴ ἐκλογή ὕλης. Ἐξακολουθεῖ ἡ δημοσίευσιν τῶν Ταξιδιῶν τοῦ Γκάλιβερ, τοῦ ὁραίου καὶ πολὺ διασκεδαστικοῦ αὐτοῦ μύθιστορημάτος. Εἶναι ἀξία ἰδιαίτερης μνεσίας ἡ στήλη “Ἀθλητικά”· πολὺ ἐλκυστικὴ γιὰ τὰ παιδιὰ, ἰδίως τὰ μεγαλύτερα· πληροφοροῦνται γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ἀθλητικὴ κίνησιν ὅχι μόνον τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀλλὰ καὶ τοῦ Κάιρου, τῆς Μανσούρας καὶ μικροτέρων πόλεων τῆς Αἰγύπτου. Στὸ τεῦχος τῆς 26 Νοεμβρίου διαβάζουμε γιὰ τὴν “Φιλικὴ Ἐταιρεία” ἓναν ὀμιλο παιδιῶν πού θὰ διαδίδουν τὸ περιοδικὸ καὶ θὰ μαζεῦνται τὶς Κυριακὰς ἀπόγευμα στὸ ἐντευκτήριο τῶν “Γραμμάτων” γιὰ διαλέξεις καὶ συνεδριάσεις.

Τὸ φυλλάδιο τῆς 3 Δεκεμβρίου ἔχει ἓνα ἄρθρο γιὰ τὸν ἐμβρυθὴν καθηγητὴν κ. Σηλιοτόπουλον διευθυντὴ τῆς Σαλβαγείου Ἐμπροσθικῆς Σχολῆς, καὶ τὸ φυλλάδιο 17 Δεκεμβρίου ἄρθρο γιὰ τὸν Γυμνασιάρχην κ. Γ. Γλύπτη. Οἱ γῶμες τοῦ κ. Γλύπτη γιὰ τὴν διδασκαλίαν στὰ σχολεῖα μᾶς θὰ διαβαστοῦν μὲ τὴν προσοχὴν πού προκαλεῖ ἡ ἀναγνωρισμένη ἀξία του. Ἄς παραθέσουμε μιὰ· θεωρεῖ ἐξέλευσιν τὸ ὅτι δὲν ἔχει σὲ ὅλες τὶς γυμνασιακὰς τάξεις Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα μὲ περιεκτικὰς ἀπτοῦς καλύτερους σύγχρονους ποιητὰς καὶ λογογράφους μᾶς. Εἶναι λυπηρὸν, εἶπε, ἓνας νέος νὰ τελειώνει τὸ γυμνάσιον καὶ νὰ μὴν ἔχει ἰδέαν ἀπὸ τὴν σημερινὴν λογοτεχνίαν μᾶς πού εἶναι ἡ καλλιτεχνικὴ μορφή τῆς ζωντανῆς ἐκδηλώσεως τῆς σύγχρονης ζωῆς καὶ ψυχικότητος τῆς φυλῆς μᾶς.

“*Ἴσις*”, τὸ ἑβδομαδιαῖο περιοδικὸ πού διευθύνει μὲ τόση ἐπιτυχία ὁ ἐκλεκτὸς δημοσιογράφος κ. Ἡρ. Λαχανοκάρδης.

Τὸ “*Journal des Hellènes*” τοῦ Παρισιῦ, κυκλοφόρησε (τὸν Νοέμβριον) ἓνα φύλλον ἀφιερωμένον στὴν ἑκατονταετηρίδα τῆς Ναυμαχίας τοῦ Ναυαρίνου — ἔχει εἰκόνες πλοίων πού λάβανε μέρος στὴ ναυμαχίαν, καὶ λεπτομέρειες γι’ αὐτὰ· ἓνα λημονημένο ποίημα γιὰ τὴν ναυμαχίαν ποῦγραψε ἀλσατὸς ποιητὴς στὰ 1828· τὴν πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἔκθεσιν (πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν Ναυτικῶν τῆς

Γαλλίας) του Ναυάρχου Δε Ριγνύ, 22 Ὀκτωβρίου 1827· τοὺς λόγους (στὸ τραπέζι πού δόθηκε στὸ Κλάριτζ) τοῦ κ. Πολίτη πρέσβη τῆς Ἑλλάδας, τοῦ κ. Λέγκ, γάλλου ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν, καὶ τοῦ κ. Δε Ναλές, προέδρου τοῦ Συνδικάτου τοῦ Γαλλικοῦ τύπου· σύντομες γνῶμες, γιὰ τὴ φημισμένη ναυμαχία, τοῦ κ. Schlumberger, τοῦ κ. Henri de Régnier, τοῦ κ. Sauvain, τοῦ κ. Diehl, τοῦ κ. Ρενάκ, τοῦ κ. Cochin, τοῦ βαρῶνου Fabvier (ἀπτὴν οικογένεια τοῦ φιλέλληνα στρατηγοῦ Φαβιέρου) τοῦ καθολικοῦ ἐπισκόπου Σεβ. Σαπτάλ, τοῦ κ. Πικάρ καὶ ἄλλων περιγραφή (ἀπτὴν Henriette Duplex) τῆς ἐκθεσης τῆς σχετικῆς μετὰ τὴν ναυμαχία, πού ἐγινε στὴν ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Γαλλίας. Ὁ κ. René Riaux δημοσιεύει ὠραῖο ἄρθρο ἐπιγραφόμενον "Echos de Navarin": "On a toujours mentionné" λέγει ὁ κ. Riaux, "le nom du lieutenant Fitzroy du Dartmouth qui fut la première victime du combat... Il faut ajouter qu'un midshipman (aspirant) fut tué à ses côtés. Il s'appelait Browne Smith et était âgé de 16 ans... Ce jeune héros ne doit pas être oublié, pas plus d'ailleurs que l'humble pilote grec Michali, frappé par une balle du vaisseau amiral de Taher Pacha. Michali qui avait conduit l'Asie à travers la passe, montrant la voie aux escadres alliées, avait rendu à son pays un service incalculable. Il donna, par surcroît, sa vie à sa patrie... ce marin hellène, le seul vraisemblablement qui fût à bord des vaisseaux alliés".

• **Τὸ Παλλάδιον**· Ὀκτώβριος 1927, μηνιαῖο περιοδικὸ τῆς Λεμεσοῦ.

"Cinégraphe Journal", ἑβδομαδιαῖο περιοδικό. Βγαίνει κάθε Πέμπτη. Πολὺ ἐνήμερο γιὰ τὴν Ἀλεξανδρινὴ κίνηση, τὴν κινηματογραφικὴ, μουσικὴ, θεατρικὴ καὶ χορευτικὴ. Τὸ "Courrier Littéraire" τοῦ περιοδικοῦ ἔχει καλὰ διαλεγμένες εἰδήσεις.

"**Ἐλευθερία**", ἐφημερίδα Λευκωσίας. Διαβάσαμε στὸ φύλλο τῆς τῆς 16 Νοεμβρίου μὴν ἐγκύκλιο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου ἐνάντια στὴ μετανάστευση τῶν Κυπρίων. "Ἀγαπῶντες τὴν πατρίδα" λέγεται στὴν ἐγκύκλιο, "τῆς ὁποίας οὐδὲν ἱερώτερον καὶ πολυτιμότερον... ἄπαντες ἄς προσπαθῶμεν καὶ εἰς ἕκαστος ἰδιαιτέρως" νὰ ἀποτρέψωμεν πάντα συμπατριώτην ἡμῶν ἀπὸ τοιοῦτον σκοπὸν ἐκπατρισμοῦ... Ἄς ἔχωμεν δὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι οὕτω πράττοντες προσφέρωμεν ὑπηρεσίαν οὐχὶ σμικρὰν εἰς τε τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἔθνος".

Ἀπὸ τῆς πληροφορίας γιὰ τὴν συνεδρίασι (26 Νοεμβρίου) τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κυπριακοῦ Μουσείου :

• Ὁ πρόεδρος τῆς Σουηδικῆς Ἀποστολῆς ἀνεκοίνωσεν ἐν συντόμῳ τὰ τῶν μέγροι κοῦδε ἀνάσκαφῶν ἐν Λαπήθῳ ὅπου ἀνευρέθη προϊστορικὴ Νεκρόπολις τῆς μεσαιῆς χαλκῆς περιόδου. Ἐπίσης εἰς τὴν τοποθεσίαν Κάστρος εὐρέθησαν τάφοι ἔχοντες καταπληκτικὴν ὁμοιότητα μετὰ τοὺς Μυκηναϊκοὺς τάφους ἐν Ἑλλάδι μετὰ διάφορα χρυσὰ καὶ ἄλλα ἀντικείμενα. Εἰς τὸ Καραβοστάσι ἐπίσης μετὰ ἄλλων ἀνεσκάφη καὶ τὸ θέατρον. Προσεχῶς θὰ διενεργηθοῦν ἀνασκαφαὶ παρὰ τὸ Καραβοστάσι διὰ νὰ ἐξακριβωθῇ ἢ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ἀναφερομένη ἱστορικὴ παράδοσις ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Ἐπείας μετώκησαν εἰς παράλιον μέρος, παρὰ τὴν τοποθεσίαν ὅπου ὑποτίθεται ἐκτίσθησαν οἱ Σόλοι".

"**Νέα Ἑχώ**" τοῦ Πόρτ-Σαῖτ. Μιά καλὴ αἰγυπτιώτικη ἐφημερίδα καὶ πολὺ χρήσιμη στὸν ἑλληνικὸ πληθυσμὸ τοῦ Πόρτ-Σαῖτ. Διαβάσαμε μ' εὐχαρίστηση, ἄρθρο τῆς ὑπὲρ τῆς ἐκεῖ ἑλληνικῆς Φιλοπτώχου τῶν κυριῶν.

"**Ἀρκαδία**", Σικάγο. Ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα σὲ 8 μεγάλες σελίδες, πάντα καλὰ πληροφορημένη. Περιέχει ἰδίως νέα πολλὰ ἀπτὴν κίνηση τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΣΤΑ "ΓΡΑΜΜΑΤΑ" ἡ ἐκθεσι τοῦ ζωγράφου Ἐπ. Θωμόπουλου σημεῖωσε πολλὴν ἐπιτυχία. Οἱ Ἀλεξανδρινοὶ (πάντοτε βέβαια δυστυχῶς οἱ λίγοι) ἐνδιαφέρθησαν.

Τὰ 60 ἔργα πού εἶδαμε ἀκαδημαϊκῆς - νεο - κλασσικῆς - σχολῆς ἄρεσαν σὲ πολλοὺς. Ἡ ζωγραφικὴ τοῦ κ. Θωμόπουλου δείχνει τὸν ὑπομονητικὸ καὶ μετρημένον τεχνίτη — ἀπόδειξι οἱ μικρῆς καὶ τακτικῆς πινελιῆς του — πού λεπτολογεῖ στὴν τελειοποίησιν τοῦ κάθε ταμπλώ σύμφωνα πάντα μετὰ τὴν χαραγμένην περιοχὴ καὶ τὸν καθιερωμένον τρόπο. Ὁ κ. Θωμόπουλος μᾶς εἶπε τῆς ἀρχῆς του, μίλησε γιὰ τὴν τεχνοτροπία του. Ἀκολουθεῖ τὴν ἀκαδημαϊκὴν σχολὴν καὶ ἐργάζεται μέσα στὰ ὅριά της.

Ἡ ἐκθεσι μᾶς παρουσίασε τὸ ἑλληνικὸ ὑπαιθρο. Μεγάλοι πίνακες, οἱ περισσότεροι, μετὰ μοτίβα τῆς ἀγροτικῆς καὶ ποιμενικῆς ζωῆς, βοσκοποῦλες, ἀρνάκια, γίδες, χωρσφια, χωριατόσπιτα, χιονισμένα βουνά, καὶ ἀνήσυχες θάλασσες πού δείχνουν τῆς θαυμασίας ἑλληνικῆς τοποθεσίας καὶ τῆς ζωῆ τῶν χωρικῶν.

ΕΝΑ ἀπ' τὰ πῶ σημαντικά γεγονότα τῶν τελευταίων χρόνων στήν Ἀλεξανδρεία εἶνε ἡ ἴδρυση τῆς “Ἑλληνικῆς Διδασκαλικῆς Ἐνωσῆς”, πού γρήγορα ἄρχισε μιά πολύ σοβαρή κι ἀξιοπρόσδεκτη ἐργασία: τήν ἐπιστημονική δηλ. συζήτηση ἀπάνω στά θεμελιώδη παιδαγωγικά προβλήματα τοῦ σύγχρονου σχολείου. Τό ὅτι οἱ δασκάλοι μας ἔνωσαν ἐνδόμυχα τήν ἀνάγκη νά συνασπισθοῦν σένα Σωματεῖο πού δέν ἔχει μονάχα στενά ἐπαγγελματικό χαρακτήρα, ἀλλά τόν εὐρύτερο καί πραγματικό ὑψηλό προορισμό νά μελετήσουν οἱ ἐκπαιδευτικοί μας μέσα στοὺς κόλπους του καί μέ ὁμαδικήν ἐργασία τὰ σύγχρονα προβλήματα τῆς παιδείας, εἶνε πολύ τιμητικό γιά τοὺς δασκάλους μας καί πολύ εὐχάριστο γιά τήν παροικία πού σέ χρέια τόσον εὐσυνείδητων ἀνθρώπων ἐμπιστεύεται τὰ παιδιά της. Στά μέλη τῆς Ε.Δ.Ε. εὐχόμαστε ἐγκάρδια κάθε λογῆς προκοπή καί ἐπιτυχία στήν προσπάθειά των.

Ἡ πρώτη, ἄλλωστε, ἐπίσημη ἐμφάνιση τῆς Ε.Δ.Ε. προοιωνίζει ἄριστα γιά τὸ μέλλον. Ὁ κ. Παπανούτσος (σέ διάλεξη στὸν «Αἰσχύλο» τὴν 22 Δεκεμβρίου) βαθυὰ παιδαγωγικά μορφωμένος, ἀναπτύσσοντας τὰ στοιχεῖα, καί τὸ ἰδεώδες τῆς ἀγωγῆς καί δειχνοντάς μας πού πρέπει νά τείνουν οἱ προσπάθειες τῶν τοῦ σχολείου ὅσον καί τῆς οἰκογένειας — αὐτῆς πρὸ παντός — μᾶς ἐμπνέει κάθε ἐμπιστοσύνη καί πρὸς αὐτὸν ἰδιαιτέρως καί γενικά πρὸς τὴν «Ἐνωση».

ΛΑΒΑΜΕ ἀπὸν γνωστὸ λογοτέχνη καί ἐκλεκτὸ συνεργάτη μας κ. Τέλλον Ἄγρα τὸ ἐξῆς γράμμα γιά δημοσιεύση στήν “Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη”.

Ἀθήνα, 1 Νοεμβρίου 1927.

Φίλη «Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη»,

Παρακαλῶ θερμὰ καί θὰ ἐπιθυμοῦσα πολὺ νά καταχωρήσετε τίς ὀλίγες ἀκόλουθες γραμμὲς ἐπάνω σέ ὀρισμένα σημεῖα τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Μαλάνου, πού δημοσιεύθηκε στήν “Ἰαῖδα”.

Ὁ κ. Μαλάνος μὲ κατηγορεῖ γιά τρία πράγματα.

— Πρῶτα - πρῶτα γιά τὴν σιωπὴ μου ἀπέναντι στοῦ βιβλίου του. Δυστυχῶς μὲ τὸν κ. Μαλάνο δέν ἐπρόφτασα νά γνωρισθῶ ἀρκετὰ προσωπικῶς. Πολλὲς παρεξηγήσεις τότε θὰ εἶχαν ἐξαφανισθῆ ἀνάμεσά μας.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς ἡ δεύτερη ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ κ. Μαλάνου δέν μ' εἶχε συγκινήσει. Εἶχα διαβάσει ὅμως πρὸ χρόνων ἀποσπᾶσματα ἀπὸ τὴν πρώτην, δημοσιευμένα σ' ἓνα κριτικὸ σημεῖομα τῶν “Γραμμῶν”, κ' ἐκεῖνα μοῦ ἄρεσαν πολὺ. Ὁ κ. Μαλάνος

νος παραδέτει στὸ ἄρθρο του μιά σχετικὴ κρίση: ἐγὼ εἶχα σχηματίσει τὴν ἀντίθετη: ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὰ θέματα καί τοὺς τίτλους, εὗρηκα ἐκεῖ, μέσα στήν ποιητικὴ σύσταση τῆς πρώτης συλλογῆς (“Ρόδα Θαλάμου”), ἓναν ἄβρὸ καί σχεδὸν πνευματικὸν αἰσθησιασμὸ, ἀπόλυτα καλλιτεχνικὸ.

Ἀλλὰ στὴ δεύτερη συλλογῇ, ὁ αἰσθησιασμὸς αὐτὸς εἶχεν ἐντελῶς σχεδὸν ἐξατμισθῆ: Νέες ἐπιθέσεις ἦταν παρουσιασμένες, ἀλλ' ἡ ἀπόδοσή τους δέν ἐκανοποιοῦσε. Ἡ φαντασία ἦταν πῶ διάπλατη, ὅμως ἀκόμα ἀκαθόριστη· ψυχρὸς ἰδεαλισμὸς φυσοῦσε πάνω ἀπ' τοὺς στίχους, καί μὲ τὸν ἐσωτερικὸ δικό μου κόσμον δέν ὑπῆρχε καμμιά ἐφαπτομένη, μήτε συγγένεια.

Ἐνα ποιητικὸ βιβλίον εἶναι σταθμὸς καί γιά τὸν ποιητὴ καί γιά τὴν ποίηση. Ἐγὼ δέν σκέφθηκα ἀκόμη νά βγάλω κανένα. Καί μὲ τὸ πνεῦμα τοῦτο κρίνω τὸν ἑαυτό μου καί τοὺς ἄλλους.

Ὡς τόσο, ἂν ὁ κ. Μαλάνος ἔμενε στήν Ἀθήνα, θὰ ἔγραφα κάποια φιλικὴ κριτικὴ καί γιά τὸ βιβλίον του. Εὐτυχῶς δέν ἔμενε στήν Ἀθήνα κ' ἐγὼ ἐφίνηκα ἐντιμότερος καί ἀπέναντί του καί ἀπέναντι στοῦν ἑαυτό μου. Αὐτὸ μοῦ φάνηκε προτιμότερο, παρὰ νά πῶ μιά γνώμη πλαστή, εἴτε μιά κρίση ἀποδοκιμαστικὴ.

— Ἡ δεύτερη κατηγορία εἶναι πὼς ἔπαψα νά ἀλληλογραφῶ καί νά ἐκτιμῶ τὸν κ. Μαλάνο.

Κάθε ἄλλο. Καθόλου αὐτὰ τὰ δυὸ περιστατικὰ δέν ἔχουν σχέση μὲ τὸ ζήτημα τοῦ βιβλίου.

Ἐκτιμῶ τὸν κ. Μαλάνο σάν ποιητὴ — τῶν “Ρόδων Θαλάμου”.

Ἡ ἀλληλογραφία μας ἔπαψε ἀπὸ καιροῦ. Μὰ καί τοῦτο εἶν' ἄσχετο μὲ τὴν ἐκτίμησή μου. Μήπως καί μὲ ποιὸν σήμερον ἔχω ἀλληλογραφία; Θὰ ἦταν ἄδικο νά σταθεῖ τοῦτο τεκμήριον καί μέτρο γιά τοὺς ἄλλους, ἐνῶ εἶναι φανερὸ πὼς εἶναι σύμπτωμα, πού μόνο μ' ἐμένα μπορεῖ νά ζεῖ σχέση.

— Τέλος ὁ κ. Μαλάνος μὲ κατηγορεῖ πὼς ἐχάρισα τὴ δεύτερη ποιητικὴ συλλογὴ του στοῦν κ. Βαγιάνο.

Ἀνακριβία, πού ἡ πρόθεσή της ἀπὸ μέρους τοῦ κυρίου Μαρίου Βαγιάνου μὲ κολακεύει δίχως ἄλλο — ὡς τόσο εἶμαι ὑποχρεωμένος νά δηλώσω πὼς στοῦ σημείου τοῦτο τὸ μόνο πραγματικὸν περιστατικὸν εἶναι τὸ ὅτι ὁ κ. Βαγιάνος ἔχει δανεισθῆ — φιλικὰ, ἐννοεῖται, — ἀρκετὰ βιβλία ἀπ' τὴν φτωχὴν μου βιβλιοθήκην, πού ἴσως δέν εὐκαιρήσεν ἀκόμα νά μοῦ ἐπιστρέψει.

Μὲ τιμὴ καί φιλία
ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Υ.Γ. Στὸν ἴδιον κ. Βαγιάνο, ἀνταποκριτὴ τῆς “Ὀθόνης” στήν

Ἀθήνα ἔδωσα ἀπὸ καιροῦ, ἐξ ἀφορητῆς μιᾶς σχετικῆς ἐρευνας, ση-
μείωμα πὺν προσοριζόταν γιὰ τὴν “Ὀθόνη”. Δὲν τὸ εἶδα ἀκόμα
νὰ δημοσιευθεῖ. Ἐκεῖ γράφω μὲ εἰλικρίνεια κι’ ἀνυστεροβουλία
ὄλους τοὺς στοχασμοὺς πὺν μοῦ ἐμπνέουν οἱ Ἀλεξαντρινοὶ διανο-
ούμενοι κι’ ἡ Ἀλεξαντρινὴ διανόηση.

Τ. Α.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ βραβεῖο Νόμπελ δόθηκε στὴν Γκράτια Ντε-
λέντα. Ἰταλίδα, γεννημένη στὴν πολίχνη Νουόρο τῆς Σαρδηνίας
ἡλικίας 57 χρονῶν, θεωρήθηκε δυνατὴ ἡθογράφος. Στὴν ἀρχὴ
ἔδωσε ἡθογραφίες πάνω στὰ Σαρδηνικά ἤθη. Ὑστερα — μετὰ τὸ
γάμο της μὲ κάποιον ἀνώτερον ὑπάλληλο στὴν Ρώμη, τὸν κ.
Μαντεζάνη — δημοσίεψε κάπου τριάντα τόμους Ρωμαϊκῆς καὶ γε-
νικά Ἰταλικῆς ἡθογραφίας. Μὰ νὰ εἶναι ὅμως οἱ τριάντα τόσοι
τόμοι, ἢ μήπως μεσολάβησαν πολιτικῆς ἐπιρροῆς ὥστε νὰ τῆς δο-
θεῖ τὸ βραβεῖο Νόμπελ; Γιατὶ νομίζομε πὺν ἡ Ἑλλάς ἔχει νὰ
παρουσιάσει ἀξίες λογοτεχνικῆς ἀνώτερες της. Μὰ μήπως τὸ κρᾶ-
τος μας φροντίζει ποτὲ σὲ παρόμοιες περιστάσεις γιὰ τῆς λογοτε-
χνικῆς του ἀξίες;

ΟΙ ΛΙΓΕΣ παραστάσεις Σαίξπηρειων ἔργων στὸ θέατρο “Μωχά-
μετ Ἄλυ” ἦταν τῶντι καλλιτεχνικῶς ἀξιοσημειώτες. Ὁ θίασος
καταριτισμένος ἀπὸ τὸν Ρόμπερτ Ἄτκινς, παρουσίασε ἐξαιρετικὰ
προτερήματα. Στοιχεῖα ὁμοιογενῆ καὶ πρώτης γραμμῆς σκηρικὸς
διάκοσμος ἀπλὸς καὶ ἐπιβλητικὸς ἰόημα ρόλου, καὶ τὸ σπουδαιό-
τερο χωρὶς ἐκείνη τὴ σφραγίδα μετριότητος στοὺς δευτέρους ρό-
λους, πρᾶγμα τόσο συνειθισμένο στοὺς περιοδεύοντας καὶ προχει-
ροκαταριτισμένους θιάσους πὺν περνοῦσαν ὡς τώρα ἀπὸ δῶ.

Δόθηκαν: “Ἄ ω δ ε κ ἄ τ η Ν ὺ χ τ α ἦ ὀ π ω ς ἄ λ ι ῶ ς
θ ἔ λ ε τ ε”, “Ἄ μ λ ἔ τ ο ς”, “Ὀ θ ἔ λ λ ο ς”, “Π λ η ρ ω μ ἦ
μ ἔ τ ὸ ἴ δ ι ο ν ὸ μ ι σ μ α” καὶ “Ἐ μ π ο ρ ο ς τ ἦ ς Β ε-
τ ἰ ἄ ς”. Καὶ στῆς πέντε αὐτῆς παραστάσεις θαυμάσαμε τὴν κ.
Νή καὶ τὴν τέλειά της προσαρμοστικότητα στὸ ρόλο της, ἰδίως
σὲ ρόλους τόσο ἀπομακρυσμένους ὅπως ἡ Ὀφελία κι ἡ Πόρσια
ἢ ἡ Βιόλα. Δίπλα της ὁ κ. Οὐῶλτερ, ἕνας πρώτης τάξεως καλλι-
τέχνης, μᾶς ἔδωκε ἕνα τέλειο Μπασάνιο, κι ἕναν Ὀθέλλο ἀρκετὰ
ἀξιοπρόσχετο — συγκρατημένο στὴν ἀρχὴ μέσα σὲ ἴσως μιά ὑπερ-
βολικὴ μετριопάθεια καὶ πὺν τὸ πάθος του ἀνέβαινε κρεσέντο γιὰ
νὰ ξεσπάσει στὴν σκηνὴ τῆς δολοφονίας. Ὁ κ. Ἄτκινς ἔδωκε ἕνα
Σέρ Τόμπυ πραγματικὰ εὐχαρη καὶ καλόκαρδο, κι ἕναν Ἰάγο ἀ-
παθῆ καὶ μοχθηρὸ — ἂν καὶ χωρὶς τὴν ἐπιβαλλόμενη ἐσωτερικό-

τητα. Ὁ κ. Ἐρνεστ Μίλτον θὰ μᾶς ἀφήσει δυνατῆς ἀναμνήσεις.
Ὁ Ἀμλέτος του γεμῆτος ἀνατριχίλα. Μελαγχολικὸς κι ἀρρωστιᾶ-
ρης τύπος ὄλο σκέψη, μὰ σκεπτικὸς στὴ δράση. Ὡς Σαίλοκ μᾶς
ἔδειξε μιὰν ἀληθινὴ μαεστρία, μιὰ γνήσια τέχνη.

Εἶναι κρίμα πὺν πολὺ λίγοι μπόρεσαν νὰ παρακολουθήσουν
τῆς ἀγγλικῆς αὐτῆς παραστάσεις. Ὁ μεγάλος σκόπελος: ἡ ξένη
γλῶσσα. Μὰ προετοιμασμένος κανεὶς μὲ τὸ διάβασμα τοῦ ἔργου
ἀπὸ καμιά καλὴ μετάφραση, θὰ μποροῦσε νὰ τὸ παρακολουθήσει
μὲ σχετικὴν εὐκολία. Σ’ ἄλλα μέρη λόγοι παρουσίασαν ὀλόκληρο
τὸν Σαίξπηρ σὲ μεταφράσεις πὺν μπορεῖ νὰ τῆς πεῖ κανεὶς “ντο-
κουμένα”. Ἐἴς, δίπλα στῆς δυὸ θαυμάσιες μεταφράσεις τοῦ
“Ὀθέλλου” καὶ τῆς “Τρικυμίας” ἀπὸ τὸν Θεοτόκη, μὲ βία θὰ
λογωρίζομε τὸν “Ἀμλέτο” τοῦ Πολυλά, καὶ ἴσως τὸν “Ἐμπορο
τῆς Βενετίας” τοῦ Νάρκου Ἀγγέρη. Τὸ ἄλλο ἔργο τοῦ Σαίξπηρ ἢ
δὲν τὸ ξέρομε καθόλου ἢ ἔτσι πὺν μᾶς μετάφρασαν ὡς τώρα ὄ,τι
ἄλλο δικὸ του ξέρομε, δὲν παίρνομε καμιάν αἰσθητικὴ συγκίνηση.

ΣΤΙΣ 3 ΚΑΙ 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ δόθηκε μὲ ἐπιτυχία στὸ Καζίνο Μπελ-
βεντέρε μιὰ ἑορτὴ ὑπὲρ τοῦ πολὺ χρήσιμου ἰδρύματος “Ἀλεξαν-
δρινὴ Βιβλιοθήκη”.

Ἀπὸ χρόνια ξέρομε ὄλοι τῆς ὑπηρεσίας πὺν πρόσφερε καὶ
πρόσφερε ἡ Βιβλιοθήκη, στοὺς νέους ἰδίως, καὶ ξέρομε ἐπίσης
πόσες φορὲς κινδύνεψε νὰ χαθεῖ ἀπὸ ἔλλειψη πόρων.

Ἀπὸ τὴν Βιβλιοθήκη αὐτὴ πέρασαν οἱ πλεῖστοι Ἀλεξανδρι-
νοὶ λογοτέχνες. Ἐκεῖ ἦταν τὸ ἐντευκτήριο, ἐκεῖ γινόντουσαν οἱ δια-
λέξεις, ἐκεῖ πρωτοφάνηκαν πολλοὶ λόγοι πὺν σήμερα ἔχουν τὴ
θέση τους στὰ ἑλληνικά γράμματα.

Γιὰ νὰ συντηρηθεῖ ὅμως ἕνα τέτοιο ἴδρυμα χρειάστηκε νὰ τοῦ
ἀφιερῶσει τὴ ζωὴ του ἕνας ἄνθρωπος, ὁ Ν. Μεταξᾶς, ὁ ἰδεολόγος
αὐτὸς Διευθυντῆς τῆς Βιβλιοθήκης πὺν τῆς δόθηκε ὄλος.

Ο ΓΝΑΙΣΤΟΣ κριτικὸς κ. Κλέων Παράσχος στὸ παράρτημα (20
Νοεμβρίου 1927) τῆς Μεγάλης Ἐγκυκλοπαιδείας (Π. Γ. Μακρῆς
καὶ Σία, ἐκδόται) δημοσίεψε ἕνα ἐνδιαφέρον ἄρθρο ἐπιγραφόμενο
“Ὁ ἔρωσ στὴν ποίησι τοῦ Καβάφη”. Ὁ κ. Παράσχος λέγει ὅτι ὁ
Καβάφης “δὲν θέλησε νὰ παραμορφῶση, ἐξιδανικεύ-
”οντας τὸ τὸ ἐρωτικὸ του αἰσθημα. Τὸ ἀπέδωκε ὅπως ἀκριβῶς
” τὸ αἰσθάνθηκε. Καὶ αὐτὸ εἶναι σπουδαῖο. Γιατὶ τὸ διετήρησε
” ἔτσι γνήσιο, δὲν τὸ ἔκανε, ὅπως τόσοι ἄλλοι ποιηταί, ψευτικὸ
” καὶ ρητορικὸ”. Λέει ἀκόμη, “Ὁ Καβάφης εἴτε ἐκφράζει λιτὰ

" και σκέτα, σχεδόν ξηρά και ώμα από την πολλή συντομία, τις
" έρωτικές του απολαύσεις, ως αναμνήσεις και νοσταλγίες, το συ-
" χνότερο, είχε μάς το υποβάλλει υπό τύπον πορτραίτων, συγχρό-
" νων και ιστορικών, εικόνων και άφηγήσεων.

" "Η έρωτική συγκίνησης δεν λείπει από κανένα του ποίητα
" και ποτέ ο τόπος της δεν είναι πλαστός".

Η "ΙΣΙΕ" θέλοντας να υποκινήσει το ενδιαφέρον του κοινού
για την έκθεση Θωμοπούλου και μη γνωρίζοντας να στηρίζει τον
έπαινό της για τον καλλιτέχνη, χτύπησε τον Καλμούχο χωρίς βέ-
βαια να βασίσει την γνώμη της σε καμμιά τεχνική έπεξήγηση.

"Η έξπρεσιονιστική Τέχνη, που μάς παρουσίασε ο Καλμούχος,
σηκώνει συζήτηση και αντίρρήσεις, όχι όμως άπρέπειες, υπό
θέτουμε δε ότι μάλλον θα δυσαρέστησε τον κ. Θωμόπουλο ή φίλη
του "Ισις με την όχι βέβαια συναδελφική αυτή άβρογτητα.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ σε τόμο (έκδοση «Αλεξανδρινής Τέχνης») το
ώραίο θεατρικό έργο του κ. Α. Π. Λεοντή «Σκλάβοι στο μίσος»
το όποιο προκάλεσε τόσες συζητήσεις όταν πρωτοπαίχτηκε τον
Μάιο από θίασο Κοτοπούλη.

Το δράμα αυτό δημοσίεψε το περιοδικό μας στην πρώτη του
χρονιά (Φυλ. 8-11).

ΚΑΤΑ ΤΑ ΜΕΣΑ Ιανουαρίου θα κυκλοφορήσει συλλογή ποιημά-
των του κ. Παναγιώτη Βρισμιτζάκη με τον τίτλο «Σαρκοφάγοι
και Όβελίσκοι».

Στή φόρμα σονέτου ο κ. Βρισμιτζάκης έγραψε στίχους με
πολύ αίσθημα και δύναμη.

Στον τόμο υπάρχουν και ποιήματα με μοτίβα από αρχαίες
Αιγυπτιακές θεότητες, γραμμένα πρωτότυπα και χαριτωμένα.

Την έκδοση θα έπιμεληθούν τα «Γράμματα».

ΤΟ ΘΡΑΙΟ διήγημα του Βελ. Φρέρη που έχουμε σ' αυτό μας το
τεύχος είναι το τελευταίο της σειράς του «Προλεταριακές Τραγω-
δίες που δημοσιεύουν τα «Νεοελληνικά Γράμματα» από τον πρώτο
τους αριθμό.

ΣΤΟΝ «Κυριακάτικο Ταχυδρόμο» 18 Δεκεμβρίου άνεδημοσιεύ-
τηκε από τελευταίο τεύχος του περιοδικού μας το ποίημα «Για
την Έλένη» του κ. Σωτ. Σκίπη.